

Blaivybės judėjimas šiandien

TURINYS

1.	PRATARMĖ <i>Doc. dr. Aurelijus Veryga</i>	4
2.	DESTRUKTYVUS ELGESYS IR ALKOHOLIS <i>Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrius Juozas Bačkis</i>	5
3.	VYSKUPAS MOTIEJUS KAZIMIERAS VALANČIUS <i>Parengė Juozas Kančys ir Elvyra Kerulytė</i>	7
4.	PIRMASIS VYSKUPO M. K. VALANČIAUS LAIŠKAS APIE BLAIVYBĘ	8
5.	BLAIVYBĖS JUDĖJIMO ISTORIJA <i>Jonas Kačerauskas</i>	9
6.	JAUNIEJI VYSKUPO M. VALANČIAUS BLAIVYSTĖS SAJŪDŽIO DALYVIAI (Valančiukų sąjūdžio programa) <i>Pas. J. Kančys, prof. L. Mačiūnas, kun. P. Sabaliauskas</i>	14
7.	VALANČIUKŲ SAJŪDŽIO ISTORIJA IR DABARTIS <i>Vytautas Uogelė</i>	16
8.	LIETUVOS VALANČIUKŲ SAJŪDŽIO ĮSTATAI	22
9.	DISKUSIJA DĖL VALANČIUKŲ SAJŪDŽIO ATEITIES <i>Vytautas Uogelė</i>	23
10.	BLAIVYSTĖS SAJŪDŽIO LAIKRAŠTIS „VALANČIUKŲ AIDAS“	24
11.	NAUJOJI VYSKUPO M. VALANČIAUS BLAIVYSTĖS SAJŪDŽIO INTERNETO SVETAINĖ	25
12.	APIE ALKOHOLĮ IR SVEIKATĄ. AR ALKOHOLIS GALI BŪTI VAISTAS? <i>Doc. dr. Aurelijus Veryga</i>	26
13.	VAISIAUS ALKOHOLINIS SINDROMAS (VAS) <i>Doc. dr. Aurelijus Veryga</i>	27
14.	VYSKUPO M. VALANČIAUS BLAIVYSTĖS SAJŪDŽIO (BS) STRUKTŪRŲ TELEFONAI IR ADRESAI	29

PRATARMĖ

Aurelijus Veryga

Šiuo metu tikriausiai sunku būtų rasti Lietuvoje žmogų, kuris nebūtų girdėjęs apie besaikio alkoholio vartojimo sukeltas problemas: girtų tėvų skriaudžiamus ir neprižiūrimus vaikus, žmones, mirstančius nuo alkoholio sukeltų ligų, žuvusius dėl neblaivių vairuotojų sukeltų autoįvykių, girtų darbuotojų patirtas traumas, pasikorčius šeimos vyrus Lietuvos kaime ir t.t.

Atrodytų problemos akivaizdumas turėtų nuteikti pokyčiams ir skatinti aktyvesnį blaivybės judėjimą. Tačiau blaivaus ir sveiko gyvenimo idėjos labai sunkiai skinasi kelią į gyvenimą. Daug lengviau sau vietą susiranda nauji sveikatai pavojingi produktai: energetiniai gėrimai, greitas maistas ir kt. Paradoksalu, tačiau tiek daug pasiekę sveikatos ir gydymo srityse, tapę laisva ir nepriklausoma šalimi, mes taip ir neišmokome branginti savo didžiausio turto – psichikos ir fizinės sveikatos. Mūsų abejingumas lėmė tai, kad per pastarąjį dešimtmetį daugiau negu 17 kartų išaugo skaičius vaikų, gydytų ligoninėse dėl apsinuodijimo alkoholiu. Beviltiškai stebime aplink mūsų namus klestinčius kioskus, kuriuose paskutinius pinigus išleidžia mūsų kaimynai. Be to, nestinga net sveikatos specialistų, kurie klaidina visuomenę, teigdami, kad alkoholio vartojimas gali būti naudingas sveikatai. Ką jau kalbėti apie tai, kad alkoholio gamintojai su alkoholio verslu susiejo sportą, kino filmus, kultūrinius renginius ir miestų šventes. Visi šie faktai rodo, kad daugiau kaip prieš šimtmetį skelbtos vyskupo Motiejaus Valančiaus blaivybės idėjos ne tik neparado savo aktualumo, bet ir tampa aktualesnėmis negu tuomet, nes dėl globalėjančio pasaulio ir mažėjančios šalių izoliacijos vis sunkiau apsaugoti augančius vaikus nuo žalojančios žmogų alkoholio ir kitų svaigalų reklamos bei labai agresyvios alkoholio pramonės. Blaivybės judėjimai ir organizacijos nėra labai populiarūs Lietuvoje, tačiau optimizmo teikia tai, kad vis daugiau žmonių, o pirmiausia jaunimo, vis labiau domisi sveika gyvensena ir galimybe sveikiau auginti savo vaikus. Būtent sveiki vaikai turėtų būti svarbiausiu blaivybės judėjimų siekiniu. Tik užaugusi nauja, blaivesnė karta, galės vadovautis kitomis vertybėmis, labiau rūpintis savo sveikata, valstybės, kurioje gyvena, tautiškumo išsaugojimu bei kitomis dvasinėmis vertybėmis. Blaivų žmogų sunku apkavinti, blaiviais žmonėmis sunku manipuliuoti, siekiant savanaudiškų tikslų. Blaivus žmogus gali matyti ir jausti gyvenimą tokį, koks jis yra, o ne gyventi nuolatiname dirbtinės laimės laukime.

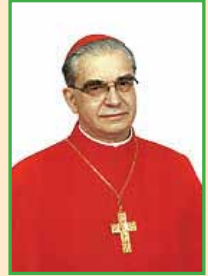
Turime dirbti ir stengtis vardan to, kad mūsų idėjos būtų patrauklios vis didesnei daliai Lietuvos žmonių. Tai labai sunkus darbas, kurio rezultatai pasirodo negreitai, o pats darbas reikalauja labai daug kantrybės ir pasiryžimo. Tačiau mus supantys sveikesni ir laimingesni žmonės yra geriausias atlygis už atliktą darbą, o pats dalyvavimas nevyriausybiniame veikloje ugdo lyderio bruožus, skatina tobulėti, padeda susirasti bendraminčių ir draugų, o nevyriausybine veikla užsiimančios žmonės yra laimingesni, sveikesni. Todėl kviečiu visus Blaivystės sąjūdžio narius ar dalyvius ir jaunuosius valančiuokus aktyviai skleisti šios garbingos organizacijos idėjas ir asmeniniu pavyzdžiu kviesti aplinkinius gyventi sveikai.

VILNIAUS ARKIVYSKUPO METROPOLITO KARDINOLO AUDRIO JUOZO BAČKIO SVEIKINIMO ŽODIS KONFERENCIJOJE

DESTRUKTYVUS ELGESYS IR ALKOHOLIS

Prezidento rūmų kolonų salė, 2007 m. lapkričio 29 d.

Jūsų Ekscelencija Prezidente, gerbiamieji mokslininkai ir visuomenininkai, visi, kurių neįveikė abejingumo ir prisitaikymo atmosfera. Pirmiausia noriu pasidžiaugti, kad būtent čia, prezidentūroje, autoritetingiausiu politiniu lygmeniu, vėl grįžtama prie girtuoklystės ir nugirdymo problemos. Prie problemos, kuri yra ne pavienių nelaimėlių, bet visos mūsų šalies bėda, pavojus mūsų ateičiai, neatsitraukianti grėsmė Lietuvos žmonių dvasinei, psichinei ir fizinei stiprybei. Noriu dar kartą padėkoti Prezidentui, kuris atsilaikė prieš didžiulį, jokių sąžiningos diskusijos taisyklių nepaisantį spaudimą bei puolimą ir pasirašė alkoholio reklamą ribojantį įstatymą. Tenka tik stebėtis ir didžiulis mūsų mokslininkų, medikų, visuomenininkų atkaklumu, aštriu pilietinės atsakomybės jausmu, kad jie muša pavojaus varpais dėl alkoholio nulemtos destruktijos. Muša, nepaisydami alkoholio pramonei už grašius pataikujančių universitetų rektorių ir sporto vadovų. Nepaisydami gėdingų suinteresuotos žiniasklaidos atakų prieš kiekvieną, kuris drįsta abejoti alkoholio reklamos nekaltybe.

Ribojimų priešininkai nuolat kalba apie pozityvias ugdymo priemones, jaunimo užimtumą, tačiau ar daug šia linkme valstybė padarė per septyniolika Nepriklausomybės metų? Tik pavienių asmenų, dvasininkų, medikų, visuomenininkų pasiaukojimo dėka lyg mažytės salelės prasigėrusios visuomenės jūroje radosi vietos, kuriose nuosekliai rūpinamasi alkoholikų ir narkomanų reabilitacija. Kun. Valerijaus Rudzinsko įsteigta Pilnų namų bendruomenė ar Šv. Kryžiaus namų dvasinės ir socialinės pagalbos darbas rodo pavyzdį, kaip galėtų ir turėtų būti veikama. Viena kita parapija imasi iniciatyvų, kurių dėka jaunimas skatinamas ieškoti savojo pašaukimo, įtraukiamas į naudingą veiklą, atveriamas prasmingo gyvenimo perspektyva. Tačiau ar gali šie geros valios ir supratimo daigeliai išlikti pustomame smėlyje? Iš kur jaunuoliui imti atsparumo, o jo tėvams bei mokytojams – auklėjimo argumentų, jei viešojo atmosfera sunkte persunkta alkoholio garais. Jei pusė miesto stendų, reklaminių siužetų, populiarių žmonių interviu rėkia, gundo, tikina – tik sidro skardinė ir alaus butelis padarys tave stipriu, gražiu, pasitikinčiu savimi, padės susirasti draugų ir atsikratyti vienatvės.

Kol vartojame neutralią, mandagią sąvoką „alkoholio vartojimas“, galime svarstyti apie to vartojimo kultūrą, saiką, gėrimų kokybę ir pasirinkimą, natūralų ir surogatinį alkoholį, papročius ir tradicijas. Tačiau vieną kartą reikia labai aiškiai pasakyti, kad kalbame ne apie tai. Kalbame apie masinę girtuoklystę, apie dešimčių tūkstančių Lietuvos piliečių visišką dvasinę ir fizinę degradaciją, apie prasigėrusius moksleivius, apie jaunus žmones, kurių likimą nei dvidešimties nesulaukus jau nulėmė alkoholis. Privačiuose pokalbiuose, o kai kada ir viešai, politikai bei valdininkai tik mosteli ranka – esą kas čia tokio, kad moksleivis paragavo alaus ar sidro, esą visi tokio amžiaus buvome, visi išbandėme. Šio aklo atsainumo neišblaško dramatiški pranešimai

apie toksikologijos skyriuose vieną po kito iš mirties traukiamus mažamečius. Šio vengimo žvelgti tikrovei į akis neįveikia net specialistų surinkti duomenys, kad mergaitės girtavimo mastais per pastarąjį dešimtmetį pavijo berniukus. Gerai suprantu, kad paminėjus Motiejų Valančių daugeliui šiuolaikiškais save laikančių žmonių, ne vienam valstybės veikėjui sunku nuslėpti ironišką šypsena. Neraginu sugražinti jo veiklos būdų, nerašysiu „blaivystės gromatų“. Tačiau labai apmaudu, skaudu ir nepateisinama, kad Nepriklausomos Lietuvos valdžia, mūsų, savos valdžios remiama pramonė bei prekyba eina tuo pačiu keliu, kuriuo ėjo carinė ir sovietinė okupacinė administracija. Be atodairos pelnomasi iš žmonių nelaimių ir kančių, pelnas ir nauda vertinama tik šios dienos, o ne visaip, taip pat ir finansiškai iš nugaros smogiančių padarinių perspektyvoje. Alkoholio gamybos, importo ir pardavimo apimčių didinimas sukelia entuziazmą dėl ekonominės plėtros, efektyvios vadybos ir augančių biudžeto įplaukų. Kartais stebint viešąją erdvę susidaro įspūdis, kad Lietuvos valstybė mažai tesiskiria nuo aukštam Rusijos valdininkui padovanoto Šiaurės Vakarų krašto dvarelio, kurio vienintelis verslas buvo prekyba iš runkelių ar bulvių varomu samagonu. Vargiai įtikina, kad alkoholio pramonė ir prekyba tokia svarbi Lietuvos ekonomikai, o alkoholio reklama – reklamos industrijai ir žiniasklaidai. Tai kodėl šie klausimai taip prikausto visų dėmesį?

Viena, šėtonas nesnaudžia. Jam smagu matyti vaikais nesirūpinančias girtas motinas, grioviuose besivoliojančius tėvus, o ypač – svirduliuojančius, pamėlusiais veidais ir bereikšmėmis stiklinėmis akimis mažamečius. Kam nepriimtina religinė galvosena ir retorika, galėčiau pasakyti, kad daug ką lemia iš esmės ydinga, moralinės erozijos giliai pažeista laisvės samprata. Daugelis, kurie didžiuojasi, kad puoselėja laisvę ir nuosekliai priešinasi visiems draudimams bei varžymams, iš tiesų laisvę sulygina su plačiausiu materialinių gėrybių spektru. Maža to, laisvę tapatina su tokiu prekių ir paslaugų pasirinkimu, kuris niekaip nesaistomas nei moraliniais kriterijais, nei bendrojo gėrio, visuomenės raidos kriterijais.

Ne tokia laisvė, ne tokio išsilavinimo siekis uždegė tautą nepriklausomybės kovoms. Ne alkoholio prekybos ir reklamos ribojimas yra tie varžtai, kurių nusimetimas buvo demokratijos ir laisvos rinkos sąlyga. Jau laikas persirgti paauglišką bet kokių draudimų alergiją. Brandi valstybė paiso visos visuomenės ilgalaikių interesų, visuomenės sveikatos, o ne traukiasi atgal, vos pasigirsta burtažodžiai apie rinkos laisvę ir pasirinkimo naudą.

Pagaliau labiausiai amoralu ne tai, kad pavieniai asmenys gina savo privačius ekonominius interesus – sunku tikėtis, kad jie elgtųsi kitaip. Amoralu, kai tie, kurie patys tvirtina biudžetą, viešai aimanuoja, kaip nukentės mokslas, menas, sportas, jei šioms sritims nenubyrės trupinių nuo alkoholio reklamos ar prekybos. Ypač amoralus yra abejingumas, su kuriuo numojama ranka į specialistų duomenis bei siūlymus, į ekspertų nuomonę, į pasaulinę girtuoklystės tramdymo patirtį.

Yra politinė atsakomybė, kurios galima nusikratyti atsistatydinus ar pakeitus partiją. Tačiau yra ir ta atsakomybė, kuri slegia mirties patalę žvelgiant į žlugusius savo vaikų bei anūkų gyvenimus. Kviečiu valdžios žmones jau šiandien imtis pozityvios atsakomybės, o visus – jiems padėti. Juo labiau, kad nereikia nieko išradinėti. Reikia daryti gerai žinomus dalykus. Reikia tiesiog daryti. Ir tepadedama mums, o ypač visiems, įklimpsiams į girtuoklystės tinklus, Dievas.

VYSKUPAS MOTIEJUS KAZIMIERAS VALANČIUS

Parengė **Juozas Kančys** ir **Elvyra Kerutytė**

Gimė M.Valančius 1801m. vasario 16d. Nasrėnų kaime (dab. Kretingos raj.) šviesių, pasiturinčių valstiečių šeimoje. Buvo ketvirtas vaikas iš šešių. Mokėsi Žemaičių Kalvarijos mokykloje. Ją baigęs įstojo į Varnių kunigų seminariją, tačiau netrukus buvo pasiūstas į Vilniaus vyriausiąją seminariją, kurią baigė 1828m. Tais pačiais metais buvo įšventintas į kunigus ir paskirtas Mozyriaus apskrities mokyklos kapelionu. 1834m. buvo perkeltas į Kražius, kur, be tokių pačių pareigų vietos mokykloje, gavo tvarkyti ir turtingą jos biblioteką. Čia ir prasidėjo M.Valančiaus kūrybinė biografija - jis ėmė gilintis į istoriją, ėmė kaupti duomenis didžiausiam savo kūriniui - „Žemaičių vyskupystei“ - ir dalį jo parašė. Paprastas gimnazijos kapelionas nuo tada pasidarė žinomas ano meto Lietuvos šviesuomenei. Pirmas plačiau jį išgarsino lenkų tautybės Kražių gimnazijos mokytojas, jo kolega F.Maruševskis, parašęs eiliuotą panegiriką, kurioje M.Valančių iškelia kaip moralinį autoritetą kitiems. Pareigingą ir mokslo studijoms atsidavusį kunigą pastebėjo ir Bažnyčios vyresnybė: 1840m. pavasarį jis buvo paskirtas Vilniaus dvasinės akademijos dėstytoju (adjunktui). Vilniuje dirbo tik dvejus metus, nes 1842m. caro vyriausybės sprendimu akademija buvo perkelta į Peterburgą. Čia M.Valančius ne tik dėstė, bet ir atsidėjo mokslo darbui. Gyvendamas Peterburge, artimai bendravo su S.Daukantu, jau keleri metai dirbusiu senato archyve. Manoma, kad S.Daukantas skatinęs M.Valančių toliau rašyti istorijos veikalą „Žemaičių vyskupystė“ ir parūpinęs reikiamų šaltinių bei dokumentų. Sunkiai susirgęs M.Valančius buvo priverstas grįžti į Lietuvą. 1845m. rudenį jis buvo paskirtas Varnių kunigų seminarijos rektoriumi. Jo laikais seminarija buvo iš pamatų pertvarkyta - imta dėstyti lietuvių kalba. Rektoriaudamas baigė rašyti ir išleido „Žemaičių vyskupystę“.

Papiežiuui Pijui IX paskyrus jį Žemaičių vyskupu ir šį aktą patvirtinus carui Nikolajui I, 1850m. pavasarį prasidėjo ketvirtį šimtmečio trukęs jo vyskupavimas, turėjęs Lietuvai neapsakomai didelės reikšmės. Tapęs Žemaičių vyskupu, M.Valančius be dvasininko pareigų entuziastingai ėmėsi švietimo. Reikėjo sukurti mokyklų tinklą visoje Lietuvoje, nes kaimuose, ypač esančiuose toliau nuo kelių ir didesnių gyvenviečių, jų visai nebuvo. Mokytojų steigiamoms pradžios mokykloms toli gražu neužteko, todėl mokytojavo klebonai, vikarai, vargonininkai, atostogų metu klierikai ir šiaip atsitiktiniai, šiek tiek rašto pramokę šviesesni žmonės. M.Valančius pats rašė ir leido knygeles, kad mokytojai turėtų iš ko mokytis.

Uždraudus lietuvišką spaudą, M.Valančius paragino tėvus neleisti vaikų į rusiškas mokyklas. Iš pradžių patys tėvai stengėsi savo vaikus pramokyti skaityti ir rašyti lietuviškai. M.Valančius organizavo slaptas mokyklas, kurios buvo steigiamos visur: bažnyčiose, klebonijose, ūkininkų pirkiose. Joms vadovavo daugiau ar mažiau raštingi drąsūs žmonės, vadinami „daraktoriais“.

M.Valančius organizavo ir lietuviškų knygų spausdinimą Rytprūsiuose bei labai pavojingą jų gabenimą į Lietuvą. Tie knygas gabenantys drąsuoliai buvo pavadinti knygnešiais ir šiuo vardu, suprantamu vien Lietuvai, įėjo į garbingą laisvės kovų istoriją. Ypač daug pastangų M.Valančius įdėjo skleisdamas blaivybę. Ši akcija truko vos šešerius metus (nuo 1858 iki 1864 metų, kai generalgubernatorius Muravjovas blaivybės brolijų veiklą uždraudė), tačiau jos įtaka lietuvių tautos doroviniam auklėjimui buvo neįkainojama. M.Valančiaus skleidžiama blaivybė per porą metų davė neįtikėtinų vaisių: 1858m. Kauno gubernijoje degtinės buvo išvaryta 1 033 534 kibirai, o 1860m. - 129 194 kibirai, t.y. 8 kartus mažiau. Daugeliui knietų paklausti: kas per priežastis tokio pasisekimo? Juk daug kas kovojo su girtavimu, tačiau rezultatai būdavo nereikšmingi. Viena tokios sėkmės priežastis gali būti ta, kad M.Valančius buvo sodžiuje užaugęs ir anksti supratęs, jog labiausiai vargą ir tamsumą nulemia girtavimas. Tačiau viena suprasti, o kita - pasiekti užsibrėžtą tikslą, nes visi žinome, kad kiekvienai reikšmingesnei reformai kyla didelis pasipriešinimas. Labiausiai priešinosi dvarininkai, nes sumažėjo degtinės voryklų pelnas, nes smuklės pradėjo tuštėti, o vėliau ir visai nebuvo lankomos. Pasipylė skundai, kad žmonės prievarta esą varomi rašytis į blaivystės brolijas. Bijodami,

kad žmonės neatprastų nuo svaigalų, smuklininkai šventadieniais šalia smuklių degtinės pastatydavo gerti veltui. Tačiau ir veltui niekas nebegėrė, nes daugelis buvo įsirašę į brolijas ir davę iškilmingas priesaikas, kurias organizuodavo ir priimdavo parapijų klebonai.

PIRMASIS VYSKUPO M.K. VALANČIAUS LAIŠKAS APIE BLAIVYBĘ

„Motiejus Kazimieras Valančiauskis, Dievo ir Šv. Apaštališko Sosto malone, Žemaičių vyskupas, savo aveles meilingai sveikina.

Ar nenumanot, vaikai mano, jog Dievas neapsakomai didžių malonę jums padarė, atsiųsdamas blaivybę arba nusitūrėjimą nuo apgirdančių gėrimų. Ir jūs didžiai gražų paveikslą parodėtė, klausydami balso savo vyskupo ir savo kunigų.

Labai džiaugiasi mano širdis, veizint, kaip jūs trumpu laiku už kits kito priėmėte tą šventą nutarimą – neragauti degtinės; iš visų pusių rašė man kunigai ir šiaip jau žmonės apie jūsų paklusnumą, ir laimingą save laikiau, kad man teko ganyti tokias geras aveles, kurios supranta balsą savo piemens. Duok, Dieve, man sveikatos, kad galėčiau aš jus aplankyti bent vieną dar kartą pirmą, negu įžengsiu graban, kad galėčiau jus blaivius ir gražius priglausti prie savo širdies. O kaip man linksma bus jus pasveikinti, vaikai mano! Ir jūs patys ar maža džiaugiatės, nugalėję tą savo priešą – degtinę! Jau nebegaišinate dykai skatiko, atiduodami žydams tuomet, kada jūsų vaikai būdavo bus alkani ir puspliki; nebegirdėti jau muštynių ir nesutikimų namuose, be ko pirmą nė viena šventė neapsieidavo. Moterys ir ūkininkės, nudžiūvo ašaros nuo jūsų skruostų; nebeslepiatės jau nuo savo vyrų, namo pargrįžtančių; visuomet dabar matome juos išmintingus, susirūpinusius ūkiu ir vaikais. Ir jūs, vyrai, neberegit savo moterų, skraitais javus į karčemas nešiojančių; visur ramybė ir džiaugsmas; rodos, šviesesnė saulė mūsų gražioje žemelėje pražibo, ir tūkstančiai balsų pakilo į dangų, šlovinančių Dievą už Jo šv. malonę kuriąja atvedė žmones protan. Bet ką girdžiu, mano vaikai, jog tarp jūsų atsirandą pelų, sudeginimo verty; atsirandą tokių ūkininkų ir ūkininkių, vaikų ir mergaičių, kurie nenori išsižadėti degtinės! Kas tai yra, vaikai? Ar jūs nenorite būti mano avelės, nenorite klausyti balso Bažnyčios vyresnybės? Vieni slapta laiko pas save degtinę ir niekam nematant geria; užmiršo neišmintingi, jogiai nepasislėps nuo Dievo akių. Kiti nebijo visų akyse gerti ir duoda savim pikty pavaišlą. Klausykite tada visi, neišimu nė vieno ir visiems sakau, kad nuo šio laiko visai išsižadėtumėte degtinės ir kitų girdančių gėrimų. Pats Rymo popiežius, kurio viso pasaulio katalikai klauso, įvedė blaivybę, kurią pavedė Švenčiausios Panos globai. Tai jūs, kurie nenorite išsižadėti degtinės, neklausote nei šventojo Tėvo, nei mano balso ir prašymo, nei norite būti Dievo Motinos globoj. Kiek džiaugsiuos savo avelėmis, paliovusiomis gerti degtinę, tiek juntu širdies skausmo dėl nepaklusniųjų mano vaikų. Argi negana jau mūsų Žemaičiai ir Lietuviai nuo degtinės privargo per du šimtu metų? Ar maža nelaimių išsipylė per tiek laiko ant vargdienių žmonių?? Suskaitykite jūs, kurie nenorite klausyti balso dvasiškos vyresnybės, kiek netikėtų mirčių ir laidotuvių be laiko atsitiko iš degtinės! Tas paklydęs žiemos laiku sušalo, anas griovinė įvirtęs prigėrė, šis užtroško, sudegė – o kiek tie visi papiktino nekaltų žmonių! Visos tos baisybės nukris ant jūsų, nes iš jūsų gali vėl atgimti ir praplisti tas maras, užmušantis kūną ir dūšią. Jūs žemėje supūsite, kaulai jūsų į dulkes pavirs ir su vėjais išlakios, o jūsų piktas paveikslas duos vaisių. Visi tada išvieno meskite seną būdą, vienas kitą drauskite nuo degtinės, kad jos nė atminimo tarp jūsų neliktų, o tuomet išnyks ir karčemos, sutruks tie visi tinklai, kuriais šėtonas gaudė žmones, traukdamas į amžiną prapultį. Jūs numirsite, stas nauja giminė, kuri iš pasakų tiktais žinos, kad nuo to priešo save ir savo vaikus išliuosavote, ir melsis už jūsų dūšias. Malonė Dievo ir Jo Sūnaus Jėzaus Kristaus tegul bus su jumis ir pastiprins jūsų jėgas ištūrėti iki galo blaivybėje!!“

Iš kun. Juozapo Silvestro Dovydaičio knygos „Šiaulėniškis senelis“

BLAIVYBĖS JUDĖJIMO ISTORIJA

Jonas Kačerauskas, inžinierius, vienas Vyskupo Motiejaus Valančiaus blaivystės sąjūdžio steigėjų

Šiais metais sukako 92 metai nuo atkurtos Lietuvos katalikų blaivybės draugijos (LKBD) ir dvidešimt vieneri, kai įsteigtas Vyskupo Motiejaus Valančiaus blaivystės sąjūdis (VMVBS). Atkurti LKBD ir įsteigti VMVBS paskatino panašios aplinkybės, tie patys tikslai, panašus veiklos tarpas, tik dėl to, kad buvo skirtingi laikotarpiai, sąlygos, kitos kartos žmonės, sulaukta kitokių rezultatų.

Paskutiniaisiais XX ir pirmaisiais XXI amžiaus metais paskendusį svaigalų jūroje Lietuva šiandien bando išbristi iš jos. Kai kas jau atsisako alkoholio, rūkalų arba bent mažina jų suvartojimą. Tam įtakos daro Seimo ir Vyriausybės priimti įstatymai, ekonominė krizė. Rodos, bandoma daryti žymių pertvarkymų. Tai Seimo narių gyd. Antano Matulo, Kazimiero Uokos, Nacionalinės tabako ir alkoholio kontrolės koalicijos prezidento, Vyskupo M. Valančiaus blaivystės sąjūdžio pirmininko dr. Aurelijaus Verygos ir kitų nuopelnas. Deja, liūdna vėl dėl Vilniaus miesto stenduose pasirodančios alaus reklamos...

Prisiminus carinės Rusijos okupaciją

Caro valdžiai uždraudus Blaivybės brolių veiklą, degtinės gamintojai ir smuklių laikytojai atkuto, jų raginami žmonės, ypač kaimiečiai, vėl ėmė girtauti. Lietuvos katalikės moterys, matydamos plintantį girtavimą, surinkusios apie 70 tūkstančių parašų kreipėsi į Rusijos Dūmą, prašydamos uždrausti degtinės pardavimą. 1908 metais grupė Kauno kunigų parengė ir 1908 04 03 Kauno gubernijos draugijų registravimo skyriuje įregistravo Lietuvos katalikų blaivybės draugijos (LKBD) įstatus. Laikinuoju pirmininku tapo pavyskupis Gasparas Felicijonas Cirtautas. Mirus vyskupui M. Paliulioniui, jis tais pačiais metais tapo Žemaičių vyskupu. Tuomet LKBD vadovavo kun. Paulius Korzonas. Jam atsisakius pirmininko pareigas ėjo kun. Juozas Kerpauskas, o nuo 1910 m. – kun. Kazimieras Marma. Kauno gubernatoriui nesutikus kun. K. Marmos išrinkimo tvirtinti, 1914 m. draugijos pirmininku buvo išrinktas kun. Jurgis Galdikas. Jis šiose pareigose išbuvo iki karo pabaigos. Kun. K. Marmai vadovaujant, LKBD veikla išsiplėtė, išaugo narių skaičius. 1913 metais draugija jau turėjo 191 skyrių ir 49 068 narius, o 1914 metais – net 212 skyrių ir apie 60 tūkst. narių. Iki Pirmojo pasaulinio karo išleista 637 900

egz. leidinių blaivybės tematika. LKBD 1913 m. turėjo 20 knygynų skaityklų, 72 arbatines, 26 choras, tris pavargėlių prieglaudas, vieną orkestrą. Karo metu blaivybės veikla buvo nutraukta.

Blaivybė nepriklausomoje Lietuvoje

Karo ir pirmaisiais pokario metais klestėjo smuklės, kaimuose prisisteigė slaptų naminės degtinės varyklų. Grupė Kauno kunigų, pakoregavę ir pritaikę naujoms sąlygoms prieš karą veikusius LKBD įstatus, 1919 m. gruodžio 10 dieną juos įregistravo. Laikiniai draugijai vadovavo kun. Juozas Bikinas, po 1920 07 06

Tarpukario nepriklausomos Lietuvos literatūra blaivystės tematika

konferencijos – kun. Kazimieras Marma, vėliau kan. Juozas Stakauskas (1923–1925 m.), prof. Antanas Gylys (1926–1936 m.), Juozas Gvildys (1937–1938 m.) ir kun. Petras Lažinskas (1939–1940 m.).

Antialkoholinės veiklos struktūra

Atkūrus LKBD prasidėjo aktyvus organizacinis darbas, visuomeninė veikla. 1921 metais įsteigta Angelo sargo vaikų sąjunga. 1922 m. spalį pasirodė pirmas „Angelo sargo“ laikraščelio numeris, o nuo 1923 m. liepos mėnesio vietoje „Angelo sargo“ pradėta leisti „Žvaigždutė“. Nuo 1922 m. birželio pradėtas leisti LKBD laikraštis „Sargyba“, o nuo 1924 m. ir „Laimės kalendorius“.

1922 m. vasarą blaivybės savaitės metu LKBD Centro valdyba pradėjo raginti steigti abstinentų sekcijas prie kitų lietuviškų organizacijų. Tuo klausimu 1924 m. vasario 20 dieną buvo organizuotas tarporganizacinis pasitarimas. Jau 1924 m. pabaigoje Lietuvos katalikų jaunimo „Pavasario“ sąjunga (LKJS) turėjo apie 60 000 narių, iš jų 80 sekcijų su 8000 abstinentų. LKBD 1926 m. turėjo apie 22 500 narių, Moksleivių ateitininkų sąjunga 1924 m. turėjo 4298 narius (ji 1930 m. buvo uždrausta). Negausios buvo tik studentų ateitininkų korporacijos – vyrų „Narsa“, mergaičių „Birutė“.

Visas katalikiškas organizacijas vienijo Lietuvos katalikų veikimo centras (LKVC). Be to, buvo įvairių religinių organizacijų, brolių, pvz., Pranciškonų III ordinas turėjo 49 tūkstančius narių, kurie priklausė Bažnyčiai. Religinių brolių, organizacijų nariai buvo griežti abstinantai.

1935 metais prof. dr. Juozo Bagdono iniciatyva buvo įkurta tautininkų Lietuvos blaivinimo sąjunga (LBS), 1937–1938 m. leidusi laikraštį „Blaivioji Lietuva“; po jo pradėtas leisti žurnalas „Blaivybė ir sveikata“. Sąjungą globojo prezidentas Antanas Smetona.

Antialkoholinėje veikloje dalyvavusios organizacijos sudarė tam tikrą struktūrą. Jas galima sugrupuoti į tris pagrindines grupes: organizacijos, kurios priklausė KVC, ir kitos įvairios religinės bendruomenės; tautinės organizacijos, kurios turėjo abstinentų sekcijas arba žmogų, kuris rūpinosi savo narių blaivumu ir palaikė ryšius su LKBD; organizacijos, kurios savarankiškai kovojo už blaivybę (pvz.: Lietuvos blaivybės sąjunga, Lietuvos sveikatos ir blaivybės draugija, Metodistų blaivybės draugija, Klaipėdos krašto priešalkoholinė draugija, Gutemplieriečių ordinas, Mėlynasis kryžius ir kt.).

LKBD tuo laiku buvo pagrindinis kovos su alkoholizmu avangardas ir vadovas. Svarbiausias antialkoholinės veiklos uždavinys buvo apsaugoti vaikus, jaunimą nuo alkoholio, rūkalų, rūpintis, kad jaunoji karta augtų sveika, kūrybinga.

Veikimo priemonės

Vyskupas M. Valančius manė, kad žmonės pasiduoda žalingiems įpročiams (girtavimui) todėl, kad yra neapsišvietę, nežino svaigalų žalos. Tapęs vyskupu M. Valančius nurodė klebonams organizuoti parapajines mokyklas, kad vaikai, jaunimas išmokyti skaityti, rašyti. LKBD organizavo paskaitas, aktyviai reikėsi spaudoje, radijuje, bažnyčiose, mokyklose, organizacijose, švietimo sistemoje, steigė arbatines, knygynus, skaityklas, ragino pasižadėti negerti, organizavo jaunimo laisvalaikį, antialkoholines parodas, reikalavo Seimą ir Vyriausybę priimti blaivybei palankius nutarimus, likviduoti slaptas naminės degtinės daryklas.

Lietuvos katalikiško jaunimo sąjunga (LKJS) „Pavasaris“ ypač daug prisidėjo skleidžiant blaivybę. Ji kūrė naujus papročius, pvz., blaivias naujokų išleistuves bei kareivių sutiktuves, blaivias vestuves, kuriose dalyvaudavo visa kuopa. LKJS „Pavasaris“ Centro valdybos iniciatyva 1925 metais įsteigtas liaudies universitetas, kuris vėliau pavadintas Vyskupo Valančiaus liaudies universitetu. Jame paskaitas skaitė įvairių sričių specialistai. Pirmuoju rektoriumi buvo prof. dr. Antanas Gylis. Jis nuo 1926 iki 1937 m. buvo LKBD pirmininkas, o 1934 m. ir „Sargybos“ redaktorius.

Lietuvių katalikų blaivybės draugija kasmet organizuodavo konferencijas. 1931 01 24 įvyko pirmasis „Blaivaus jaunimo ugdymo“ kongresas Kaune. 1933 12 30–31 dienomis surengtas kitas priešalkoholinis kongresas Kaune. Minėtinas didelis priešalkoholinis kongresas Skuode 1930 06 15, kuriame dalyvavo apie 7000 žmonių. Kongreso metu surengtas girtavimo papročio teismas.

Spauda. Kone visos organizacijos, sąjungos turėjo savo spaudą: laikraštį ar žurnalą, o stambesnės net po kelis. Lietuvių katalikų blaivybės draugija leido metinį „Laimės kalendorių“ ir laikraštį „Sargyba“. LKBD spausdino dideliais tiražais antialkoholinius atsišaukimus, plakatus.

Parodos. Populiari priemonė kovai su alkoholizmu buvo antialkoholinių parodų rengimas. Tokių parodų pradžia – 1925 metai. Tais metais Lietuvos prekybos ir pramonės parodoje Kaune buvo surengta priešalkoholinė paroda Lietuvių katalikų blaivybės draugijai skirtame paviljone. Parodą aplankė apie 10 tūkstančių žmonių. Parodos buvo organizuojamos ypatingų švenčių metu, o „Liaudies namuose“ suorganizuotas priešalkoholinis muziejus veikė nuolat.

Blaivybės savaitės – turbūt sėkmingiausia priemonė, sumanyta prof. dr. Juozo Ereto. Jos buvo organizuojamos du kartus per metus sausio ir birželio mėnesiais. Tomis dienomis buvo stengtasi sujunginti visą Lietuvą visomis galimomis priemonėmis kovoti su alkoholizmu ir rūkymu.

Teismai. Siekta priešalkoholinę mintį kuo plačiau paskleisti visuomenėje, tuo tikslu buvo organizuojami girtavimo įpročio teismai.

Studentų priešalkoholinės paskaitos. Didelę įtaką tarp moksleivių darė studentų ateitininkų korporacijos nariai, skaitydami paskaitas apie alkoholio, rūkymo žalą. Moksleiviai geriau priima studentų išsakytas mintis negu perteiktas specialių lektorių.

Demonstracijos. Tikintieji kai kada suorganizuodavo ir demonstracijas. Pvz., 1925 07 26 Dusetose LKBD draugijos iniciatyva buvo surengta demonstracija, reikalaujant uždrausti alkoholio gamybą ir pardavimą. Demonstracijoje dalyvavo keli tūkstančiai žmonių. Tenka pastebėti, kad 1918–1940 metais degtinės gamyba Lietuvoje buvo mažinama, o alaus didinama. Ekonominės krizės metu, pvz., 1935 metais degtinės pagaminta tik 69,4 proc. 1924 m. kiekio, o alaus – tik 44,76 proc. 1938 metais alaus gamyba buvo sparčiai padidinta. Kasmet alkoholinių gėrimų, perskaičiavus į gryną alkoholį, buvo suvartojama ne daugiau kaip 1,0–1,2 litrų vienam gyventojui.

Ir vėl svetimieji

1940 metais sovietai užėmė Lietuvą rado vieningą, sveiką, kuriančią sau ateitį, blaivią visuomenę. Jau tais metais pradėta didinti alkoholinių gėrimų gamybą. Jonas Gečas savo knygoje „Tik blaivi tauta gali išlikti“ duoda pavyzdžių: „Per 9 mėnesius, lyginant su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, geriamojo spirito gamyba padidėjo 9,1 proc., alaus – 16,4 proc., o likerio ir konjako – net 41,8 proc. 1940 m. rugsėjo mėnesį alkoholinių gėrimų parduota net 74,9 proc. daugiau negu 1939 m. per tą patį mėnesį“.

Alkoholinių gėrimų gamyba ir suvartojimas sovietų Lietuvoje kasmet didėjo iki pat 1984 metų. Didėjant alkoholio suvartojimui, vyko sparti grandininė reakcija: didėjo nusikalstamumas, daugėjo apsinuodijimų alkoholiu, žmonių žūčių keliuose, gamyboje, augo sergančių alkoholizmu, beglobių, nesveikų vaikų skaičius. Pagausėjo ir narkologinių ligonių, pvz., 1966 m. buvo 3855, o 1985 m. 57 893. Kasmet vis daugiau vaikų gimė su psichikos ir fizinių defektais. Tokiems vaikams buvo steigiamos pagalbinės mokyklos. 1951 metais įsteigtos 5, o 1984 metais iš viso buvo 54, jose mokėsi 11 881 vaikas.

Suvaržyta, persekiojama Katalikų Bažnyčia nieko ženklaus negalėjo padaryti, nors buvo drąsių, pasiaukojančių kunigų, vyskupų, skleidusių blaivybės idėją. Pirmas blaivybei pritariančių žmonių sąskrydis įvyko 1979 09 08 inž. Juozo Kančio ir „Šaltinėlio“ klubo pirmininko Juozo Bulkos iniciatyva Vilniaus elektros prietaisų gamykloje. Norėta atkurti 1918–1940 m. Lietuvoje veikusią Blaivybės draugiją. Deja, posėdžiauti

nebuvo leista. Susirinkusieji buvo išprašyti iš salės.

Kitas blaivybę palaikančių žmonių nelegalus sąskrydis įvyko 1980 04 20 inž. Justino ir mokytojos Danutės Šilinių bute Ukmergėje. Dalyvavo per 100 žmonių iš Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Panevėžio, Rokiškio. J. Kančys su blaivybei pritariančiais žmonėmis ne kartą kreipėsi į atitinkamus valdžios žmones, prašydamas leisti atkurti Blaivybės draugiją. Veltui.

Šio straipsnio autoriaus iniciatyva 1981 06 02 Vilniuje buvo įkurtas blaivystės klubas „Sąjūdis“. Vengiant saugumiečių persekiojimų, pasitarimai, repeticijos vykdavo butuose, o vakaronės, minėjimai – šeimyninių pobūvių salone ar kitose patalpose, išnuomotose patikimo asmens vardu. Vasarą – kur pušyne ar rajono parapijos bažnyčios šventoriuje. Klubas, vadovaujamas drąsaus nepalaužiamo pirmininko J. Kančio ir jo pavaduotojo inžinieriaus V. Uogelės, augo, gerėjo vakaronių turinys, kokybė, plėtėsi veiklos ribos. Buvo užmegzti ryšiai su Kijevo, Maskvos, Rygos, Sverdlovsko blaivininkais disidentais: akademiku Fiodoru Uglovu, Genadijumi Šičko, Lilija Ušakova ir kt.

Klubas „Sąjūdis“ buvo tarsi oazė, kaip kadaise LKBD, į kurį rinkdavosi įvairaus išsilavinimo, amžiaus žmonės, pritariančys ne tik tai blaivybei, bet – svarbiausia – lietuvybei. Klubo „Sąjūdis“ žmonės aukėjo savo laisvalaikį, kuklias pajamas, rengė susitikimus, vakarones, antialkoholines parodėles. Visus, prisidėjusius prie klubo veiklos, o 1985 metais vien oficialiai įsirašiusių buvo 370, jungė viena idėja: meilė ir pasiaukojimas žmogui, tėvynei Lietuvai. Juk tik blaivi tauta gali išlikti ir būti laisva. Tai buvo neginkluotas pasipriešinimas okupacijai. Turbūt svarbiausias buvo TSKP Centro komiteto 1985 m. gegužės 7 d. nutarimas „Dėl priemonių girtavimui ir alkoholizmui įveikti“. Po šio nutarimo, rodos, buvo galima drąsiau skleisti blaivybę, spaudoje pasirodė straipsnių, griežčiau pasisakančių prieš girtavimą. Galutinį lūžį padarė M. Gorbačiovo „perestrojka“. Svaigalų suvartojimas sparčiai ėmė mažėti. Lūžis Lietuvoje, statistikos duomenimis, įvyko 1984 metais.

Išaušo Atgimimo rytmetis. Blaivystės klubui „Sąjūdis“ buvo leista legaliai veikti, rinktis „Žinijos“ draugijos patalpose. 1989 m. gegužę išėjo pirmas laikraščio „Blaivioji Lietuva“ numeris (redaktorius Juozas Jurevičius). Dar prieš tai – 1988 11 12 surengtas Vilniaus vyskupijos įkūrimo 600 metų ir Vyskupo M. Valančiaus veiklos 130 metų minėjimas. Dvyliką valandą prie Arkikatedros vyskupas Vincentas Sladkevičius (vėliau kardinolas) aukėjo šv. Mišias. Dalyvavo apie 10 tūkst. žmonių. Tą dieną įvyko J. Kančio ir kitų klubo aktyvistų iniciatyva suorganizuotas blaivybei pritariančių asmenų konferencija. Nutarta įsteigti Vyskupo Motiejaus Valančiaus blaivystės sąjūdį. Tą ir kitomis po to dienomis arti 4400 žmonių davė pasižadėjimą nevartoti svaigalų. Po konferencijos pradėti rengti įstatai.

Blaivystės klubo sąjūdis pirmininko J. Kančio ir kitų aktyvistų iniciatyva 1989 06 03 Vilniaus Kalnų parke suorganizuotas svaigalų išpylimo renginys – koncertas. Dalyvavo apie 10 tūkst. žmonių. Svaigalai: alus, degtinė ir kiti alkoholiniai gėrimai demonstratyviai buvo išpilti į kanalizaciją, atsakant ir ateityje juos vartoti. Po to iki vėlyvo vakaro žmonės šoko, dainavo.

1989 m. Blaivystės klubas „Sąjūdis“ kartu su Žemdirbių sąjūdžiu paskelbė akciją „Blaivioji javapjūtė“. 1989 11 08 Plungėje susirinkę apie 1000 žmonių, vadovaujant vyskupui Antanui Vaičiui, nutarė atkurti Valančiaus blaivybės broliją. 1989 11 16 Blaivystės klubas „Sąjūdis“ kartu su Etninės kultūros draugija „ETNOS“ Vilniuje surengė forumą „Tautinis atgimimas ir blaivybė“.

1989 m. rugsėjo 23–24 dienomis įvyko Vyskupo Motiejaus Valančiaus blaivystės sąjūdžio (VMV BS) steigiamasis suvažiavimas. Prezidiumą ir tarybą sudarė aktyviausi Blaivystės klubo „Sąjūdis“ nariai: prezidiumo pirmininkas – inž. Juozas Kančys, pavaduotojas – kun. Algimantas Keina, sekretorius – pedagogas Jonas Kvederaitis ir kiti. 1989 12 28 įregistruoti VMV BS įstatai.

Ir vėl laisvoje Lietuvoje

Blaivystės konferencija „Baltija, blaišk!“ Kaunas 1990.01.27. Iš kairės: Klaudijus Stanionis, BS Tarybos Prezidiumo narys, Kauno BS skyriaus pirmininkas, Jonas Gečas, BS Tarybos Prezidiumo narys, ir kun. Sigitas Tamkevičius

II-asis Blaivystės sąjūdžio suvažiavimas Vilniuje 1992.01.04. Suvažiavimo prezidentas: būsimasis Kauno arkivyskupas metropolitas kun. Sigitas Tomkevičius, toliau iš kairės į dešinę Jonas Kvederaitis, Juozas Kančys, kun. Bronius Antanaitis.

suburtas 2000 metais pradėjo veikti VMV BS folkloro ansamblis „Giedra“. Šiuo metu ansambliai vadovauja Milda Andriulienė. 2007 03 07 VMV BS Vilniaus skyrius surengė antialkoholines parodas „Blaišk“. Parodų iniciatorius – P. Labanauskas. Tokių parodų buvo surengta ir anksčiau. Kasmet Vilniuje ir kituose miestuose organizuojamos konferencijos blaivybės klausimais. Jose dalyvauja aktyvūs visuomenės veikėjai, mokslininkai, gydytojai, mokytojai, bažnyčios atstovai, kunigai, vyskupai. Kas keleri metai rengiami blaivybei skirti kongresai. Pvz., 1997 10 18 VMV BS surengtame kongrese dalyvavo 399 delegatai ir svečiai, iš jų du vyskupai, 19 kunigų. 41 proc. dalyvių – mokytojai, gydytojai, inžinieriai. Iš viso per VMV BS veiklos metus surengti 7 kongresai.

Esame dėkingi drąsiems kunigams, vyskupui A. Vaičiui, kuris sovietmečiu mus rėmė, taip pat vyskupui J. Tunaičiui. Jis, būdamas Vilniaus Šv. Mikalojaus bažnyčios klebonu, kartais atėdavo į blaivystės klubo

Statistikos duomenimis, 1990 metais alkoholio suvartota dvigubai mažiau negu 1981, 1982 metais, bet 4 kartus daugiau negu 1937 metais. Mes išėjome į laisvę bent šiek tiek apsivalę nuo svetimųjų užnešto alkoholizmo, pasiryžę kaip ir 1919 metais visiškai atsisakyti alkoholio ir kitų svaigalų. Sekmadieniais buvo rengiamos specialios blaivybei skirtos šventės, renkami pasižadėjimai negerti, kuriamos blaivybės, gyvojo rožančiaus brolijos, steigiamos Valančiukų kuopos.

Įspūdingos organizuotos VMV BS šventės nuvilnijo per visą Lietuvą. Jos vyko Adučiųkyje, Druskininkuose, Kėdainiuose, Leipalingyje, Merkinėje, Palangoje, Panevėžyje, Šiauliuose. Švenčių metu įsirašydavo į blaivybės brolijas po 100–180 žmonių. Vien Valio Viršilos iniciatyva Skuodo dekanate buvo apie 1300 blaivybės brolijos narių. 1990 m. birželį suorganizuotas Kryžiaus nešimas į Jurgaičių piliakalnį – Kryžių kalną netoli Šiaulių. Jame dalyvavo (žinoma, ne per vieną dieną) apie ketvirtis milijono žmonių. Kaune įsisteigė studentų blaivystės sąjūdis. Klaipėdoje suorganizuotas blaivystės skleidimo dienos: moksleivių ir jaunimo susitikimai. Algirdo Čėsnos iniciatyva įkurtas vyskupo M. Valančiaus muziejus Nasrėnuose. Įkuriamas Lietuvos blaivybės fondas. Fondo vadovas – aktyvus blaivybės veteranas Gediminas Jakubčionis.

Apie 1999 metus SKAT'Ų rūmuose Vilniuje VMV BS taryba surengė pirmąjį seminarą – kursus valančiukų kuopų ir būrių vadams bei kitų moksleiviškų organizacijų vadovams. Blaivystės veterano mokytojo Petro Labanausko iniciatyva

„Sąjūdis“ vakaronės. Berods, dalyvavo visuose VMV BS kongresuose. Su dėkingumu prisimename tuometinius tremtinius vyskupus V. Sladkevičių ir J. Steponavičių, dabartinius – arkivyskupą S. Tamkevičių, vyskupą J. Borutą, ypač kun. A. Keiną, kuris sovietmečiu, atvykęs iš Valkininkų, filmuodavo mūsų vakarones. Blaivybei nusipelnusių dvasininkų buvo ir daugiau – visų neišvardinsi.

Blaivystės sąjūdžio IV-asis suvažiavimas Kaune 1994.09.03. I eilėje iš kairės: kun. Petras Dumbliauskas SDB, monsinjoras Alfonsas Svarinskas, paskutinis I eilėje Juozas Kančys.

1998-2001 m. kadencijos BS Valdybos nariai ir kiti blaivystės aktyvistai: iš kairės į dešinę sėdi pedagogė Giedra Dagilienė, profesorius Leonas Mačiūnas, BS Valdybos pirmininkas, inžinierius Juozas Kančys, BS pirmininkas, žurnalistas Juozas Jurevičius; stovi gydytojas Alfredas Čiučirka, pedagogas Jonas Kvederaitis, inžinierius Juozas Tonkūnas, inžinierius Gediminas Jakubčionis, inžinierius Stasys Žvinys, inžinierius Vytautas Uogelė, teisininkas Stasys Laukaitis.

JAUНИЕJI VYSKUPO M. VALANČIAUS BLAIVYSTĖS SĄJŪDŽIO DALYVIAI

Valančiukai yra Vyskupo Motiejaus Valančiaus blaivystės sąjūdžio jaunoji karta. Ją ugdyti - tėvų, mokytojų, dvasininkijos, krašto apsaugos bičiulių ir visų suaugusiųjų pareiga.

Tautos visavertė ateitis priklausys nuo to, ar išmokysime jaunimą mylėti Dievą, žmones ir Tėvynę Lietuvą. Jaunus žmones svarbu išmokyti skirti, kas yra gera ir kas bloga, ugdyti jų poreikį darbuotis gėrio labui, būti patriotais, plačiau suvokti kario pareigą - nelikti abejingam blogiui. Valančiukų ugdymo programos tikslas - blaivus, doras, dvasingas, kūrybingas, veiklus tautietis, krikščionis, pasiryžęs prirėikus savo Tėvynę ginti.

Valančiukų ugdymo programa sudaryta, atsižvelgiant į tris vaiko augimo ir brendimo tarpsnius:

1. Vaikystės laikotarpis (iki 4 klasės).
2. Valančiuko ugdymo laikotarpis (4-8 klasė).
3. Valančiuko brandinimo laikotarpis (9-12 klasė).

1. Vaikystės laikotarpiu tėvai ir auklėtojai moko vaikus:

- 1.1. Mylėti žmones, aplinką ir Tėvynę.
- 1.2. Suprasti, kas yra Dievas.
- 1.3. Suvokti, kas yra gera ir kas bloga.
- 1.4. Pareigingumo, tvarkingumo ir valios.

2. Ugdymo laikotarpiu valančiukai:

- 2.1. Teminiais pokalbiais ir pavyzdžiais ruošiami raštiškam įsipareigojimui iki brandaus amžiaus nerūkyti, negerti alkoholio, neragauti jokių narkotikų, nesisvaiginti kitomis medžiagomis.
- 2.2. Supažindinami ir įtikinami, kaip klastingai rūkalai, alkoholis, kiti narkotikai bei svaigiosios medžiagos veikia gyvą organizmą - žmogų, kokią žalą daro jam, kaip kenkia harmoningam vaiko vystymuisi.
- 2.3. Supažindinami su vyskupo Motiejaus Valančiaus asmenybe, jo idėjomis, veikla, istorine epocha, kurioje jis augo, mokėsi ir dirbo, taip pat su svarbiausiais jo darbais ir jų reikšme Lietuvai.
- 2.4. Mokomi giliau suvokti Dievo buvimą, supažindinami su krikščioniškąja žmogaus, šeimos, valstybės samprata.
- 2.5. Mokomi suvokti gyvenimą kaip Visagalio Kūrėjo dovaną, puoselėti meilę ir pagarbą kiekvienam žmogui, ypač tėvams, mokytojams, vyresniesiems.
- 2.6. Mokomi mylėti Dievą, žmones ir Tėvynę ne vien žodžiais, bet, svarbiausia, darbais. Mokomi suvokti, kodėl reikia Tėvynę ginti, pasitikėti Dievo galia.
- 2.7. Mokomi įsisauginti, kaip svarbu savo darbu, gyvenimo būdu stiprinti šeimą, tautą ir valstybę, pagelbėti artimiesiems, skriaudžiams, seniems.
- 2.8. Mokomi gerai žinoti Dievo įsakymus, suvokti etninės ir krikščioniškosios kultūros vertybes ir pagal tai gyventi.
- 2.9. Mokomi skirti melą nuo tiesos, suvokti teisingumo svarbą, įgyti atsparumo kosmopolitinei, nihilistinei, materialistinei pasaulėžiūrai.
- 2.10. Mokomi išsiugdyti pareigos ir atsakomybės jausmą.
- 2.11. Mokomi kūrybingai organizuoti sueigas ir kitą veiklą, džiugiai ir sveikai švęsti šventes, puoselėjant tautinės etninės kultūros vertybes - dainas, šokius, žaidimus, inscenizacijas, mįsles, patarles ir kitus tautos dvasinius turtais.
- 2.12. Pratinami bendrauti su tautinėmis ir krikščioniškomis jaunimo organizacijomis, Lietuvos kariuomene.
- 2.13. Mokomi išmintingai paskirstyti savo laiką mokslui, sportui, žaidimams, darbui ir poilsiui.
- 2.14. Mokomi remti individualią ir grupinę savo bendražygių iniciatyvą, pozityvius jų sumanymus, išmones.

3. Valančiųjų brandinimo laikotarpiu siektina:

- 3.1. Brandinti vertybių, įgytų iš 1 ir 2 laikotarpio programų, suvokimą.
- 3.2. Mokyti suvokti žmogaus gyvenimo tikslą ir prasmę.
- 3.3. Ugdyti tėvynės patriotą - karį.
- 3.4. Ugdyti poreikį veikti tautos ir Tėvynės labui, rengtis Lietuvos gynybai.
- 3.5. Ugdyti sąžinę, formuoti pasaulėžiūrą ir supratimą apie gyvenimą laisvų žmonių visuomenėje, rengti valančiuoko asmenybę aktyviam dalyvavimui visuomenės gyvenime.
- 3.6. Mokyti geriau suvokti tautos organizuotumo ir žmonių jautrumo kitiems svarbą.
- 3.7. Mokyti suvokti religijos vaidmenį ugdant krikščionišką asmenybę.
- 3.8. Ugdyti brolišką požiūrį į kitas Lietuvos patriotines krikščioniškas jaunimo organizacijas.
- 3.9. Supažindinti su visų laikų okupantų veikla, naikinusia ir žalojusia lietuvių tautą, su garbinga Lietuvos praeitimi.
- 3.10. Įtikinti, kad vyskupo Motiejaus Valančiaus propaguota blaivystė stiprina ir stiprina žmogų, šeimą, tautą, valstybę ir Bažnyčią.

VALANČIUKŲ SĄJŪDŽIO ISTORIJA IR DABARTIS

Vytautas Uogelė

Žodis „Valančiukas“, kaip rašoma knygelėje „Mes – valančiukai“, išleistoje 1999 m. Vilniuje, yra paminėtas dr. Grigo Valančiaus veikale „Žemaičių didysis“ (1978 m. Kalifornija, JAV). Veikalo II tome autorius pateikė Juozo Eredo sudarytą Motiejaus Valančiaus sekėjų sąrašą. Iš to veikalo matyti, kad valančininkais, kaip ir valančiukais buvo vadinami ir suaugę M. Valančiaus sekėjai.

Grįžkime į palyginti nesenus laikus. 1988 m. lapkričio 12 d. sovietinės valdžios jau grąžintoje, bet dar neatsventintoje Vilniaus arkikatedroje įvyko blaivystės konferencija, kurioje buvo nuspręsta kurti visos Lietuvos blaivystės sąjūdį, nes pagrindas tam jau buvo – nors ir persekiojamas, bet veikė Vilniaus blaivystės klubas „Sąjūdis“, į kurio renginius suvažiuodavo žmonių iš visos Lietuvos. 1989 m. rugsėjo 23 – 24 d. Vilniuje įvyko Steigiamasis M. Valančiaus blaivystės sąjūdžio suvažiavimas. 1989 m. gruodžio 29 d. Lietuvos TSR Ministrų Taryba įteisino Blaivystės sąjūdį (BS) kaip visuomeninį judėjimą.

Tais pačiais metais Adučiškyje (Švenčionių rajonas) mokytoja Teresė Pivoriūnienė subūrė moksleivių, pasivadinusį valančiukais, būrelį. Panašų valančių būrelį Kaune įkūrė Gražina Germanienė.

1990 m. BS valdyba Blaivystės sąjūdyje dalyvaujančius moksleivius taip pat sutarė vadinti valančiukais. Taip atsirado Lietuvos moksleivijoje garbingas valančiuo vardas. Tarpukario Lietuvoje Lietuvių katalikų blaivybės draugijos iniciatyva veikė Angelo sargo vaikų sąjunga, kurios narius tiesiog vadino angelaičiais. Valančiukus galima būtų laikyti angelaičių atmaina, nes pastarieji taip pat buvo auklėjami blaivybės dvasia. Tiesa, angelaičiais galėjo būti vaikai nuo 7 iki 15 m. amžiaus, o valančiukais – nuo I klasės iki vidurinės mokyklos baigimo, taigi, maždaug iki 19 metų.

1992 m. gruodžio mėnesį išėjo pirmas laikraščio „Valančiukas“ numeris. Jį redagavo žurnalistas Juozas Jurevičius, Nepriklausomybės kovų po Pirmojo pasaulinio karo savanorio sūnus. Tarpukario Lietuvoje angelaičiams taip pat buvo leidžiamas žurnalas „Žvaigždutė“. Šiuo metu leidžiamas laikraštėlis „Valančių aidas“, kurio viena dalis skiriama valančiukams ir kitiems moksleiviams, kita dalis – suaugusiems, taigi ir valančių tėvams, BS nariams (valančininkams). Juozas Kančys, svarbiausias Vyskupo M. Valančiaus blaivystės sąjūdžio kūrėjas ir ilgametis vadovas, suprato valančių perspektyvą, todėl tais pačiais metais paprašė tuometinį Vilniaus Mikalojaus Daukšos vidurinės mokyklos direktorių Joną Kvederaitį būti valančių globėju ir paruošti Valančių sąjūdžio įstatus bei programą. Tai ir buvo padaryta. Lietuvos valančių sąjūdis yra savarankiška Vyskupo M. Valančiaus blaivystės

Plungės m. Vyskupo M. Valančiaus katalikiškosios pradinės mokyklos valančiukai

sąjūdžio dalis, vienijanti mokyklinio amžiaus vaikus ir jaunimą (Lietuvos valančių sąjūdžio įstatų 1.1 str.).

Daugiausia valančių būrelių, kuopelių yra mokyklose. Bet gali būti ir kitur. Pvz., ar ne nuo 1995 m. valančių būrelis veikė prie Mosėdžio bažnyčios (organizavo pasižadėjimų rinkimą Valis Viršila, toliau globojo iki šiol ten tebeklebonaujantis kun. Liudvikas Dambrasas). Vėliau estafetę perėmė Mosėdžio vidurinė mokykla, palyginti neseniai tapusi gimnazija (veikli valančių vadovė – gimnazijos direktoriaus pavaduotoja Virgina Jonkuvienė). Šiauliuose 1999 m.

Verdenės (Vilniaus r.) vidurinės mokyklos valančiukai. Antroji iš kairės nusipelniusi valančiųkų organizatorė Marija Mažeikienė

susibūrė ir dabar tebeveikia valančiųkų kuopelė „Spindulėlis“ prie Šiaulių bibliotekos Spindulio filialo (Vadovė - bibliotekos darbuotoja Romualda Dovydatienė). Valančiukai, kaip ir visas Blaiyvstės sąjūdis, yra krikščioniška katalikiška organizacija ir palaiko ryšį su dvasininkija, Lietuvos katalikų Bažnyčios hierarchais. Valančiukai yra auklėjami krikščioniška ir tautiška dvasia.

Valančiųkų kuopelės kurti ėmėsi dvasingi žmonės, ypač tikybos mokytojai. Taip Vilniuje „Ažuolino“ mokykloje (Lazdynų seniūnija) valančiųkus įkūrė vokiečių kalbos ir tikybos mokytoja Marija Šironienė. Vilniaus centre esančioje „Ažuolo“ mokykloje valančiųkų būrelį subūrė tikybos mokytoja Genovaitė Šuminienė.

Įdomu, kad Vilniaus II internetinėje mokykloje, kurioje mokėsi ne lietuvių tautybės vaikai, valančiųkų kuopelę įkūrė ir jai vadovavo rusė mokytoja Galina Orlova, besireiškianti ir kaip poetė, mokiusi mokinius lietuvių kalbos. Vėliau ši mokykla buvo panaikinta. Vilniaus Simono Stanevičiaus vidurinėje mokykloje etikos mokytoja Nijolė Butkuvienė vadovauja net dviem kuopelėms – ateitininkų ir valančiųkų.

Vilnius yra Lietuvos sostinė ir todėl turėtų duoti gerą pavyzdį viskuo, taip pat ir valančiųkų gausa. Deja, pasižentę blaiyvybės labui mokytojai paseno, išėjo į užtarnautą poilsį, vienu tarpu dar juos keitė kiti mokytojai, bet šiems irgi išėjus į pensiją, naujų valančiųkų vadovų nebeatsirado nei „Ažuolino“, nei „Ažuolo“ mokyklose. Didelis būrys valančiųkų dailės mokytojos Giedros Dagilienės buvo suburtas Šeškinės vidurinėje mokykloje, bet dėl nesutarimų su mokyklos vadovybe ar pedagogų kolektyvu mokytoja turėjo mokyklą apleisti. Niekas ten daugiau nesiryžo valančiųkais rūpintis. Pakankamų pastangų, matyt, nepridėjome ir mes, BS vadovai, kad to neįvyktų.

Dar valančiųkų būreliai buvo M. Daukšos vidurinėje mokykloje, kol direktoriumi dirbo vienas iš BS vadovų – Jonas Kvederaitis, ir Naujininkų vidurinėje mokykloje, kol joje dirbo pradinukų mokytoja Rasa Kudabienė. Naujosios Vilnios vidurinėje mokykloje valančiųkų neliko, mirus jų šviesios atminties vadovei Bronėi Saladžiuvienei. Buvo jie ir A. Vienuolio pagrindinėje mokykloje, jų kuopelę subūrė tikybos mokytoja Regina Ivanauskaitė. Bet 2009 metų pradžioje jų jau ten kažkodėl nebeliko, nors ši mokytoja tebedirbo.

Kaip kartais svarbus, atrodo, nereikšmingas žingsnelis! Ne per seniai, apsilankius BS aktyvistėms Valerijai Kančienei ir Irenai Sakalauskienei Vilniaus Jono Basanavičiaus vidurinėje mokykloje, atnešus naują „Valančiųkų aidą“ numerį, pakalbėjus su vadovybe, ten atsirado valančiukai. Mokyklos direktoriaus pavaduotoja Virginija Prancikiytė maloniai palaikė apsilankiusių prašymą, todėl valančiukams vadovauja jauna mokytoja Lina Jurkaitė. Valančiųkų – dar nedaug, bet džiugu, kad tai vyresniųjų klasių mokiniai. Taip pat valančiška dvasia savo auklėtinius auklėja Verkių specialiosios mokyklos mokytoja Regina Šiaučiulienė.

Lietuvoje žinau du Paberžės bažnytkaimius. Kėdainių rajone esančią Paberžę išgarsino čia klebonavęs originalus dvasininkas tėvas Stanislovas - Mykolas Dobrovolskis. Vilniaus rajone yra kita Paberžė. Joje yra dvi mokyklos – lenkų ir lietuvių. Pastarojoje, vidurinėje mokykloje „Versmė“, valančiukai sėkmingai veikia nuo 1994 m. Valančiųkų kuopos įkūrėja - mokytoja Marija Mažeikienė. Aišku, daug jai padėjo tuo metu mokyklos direktoriumi dirbęs jos vyras, deja, jau miręs, Juozas Mažeika. Čia valančiųkų visada, vos ne nuo kuopos steigimosi pradžios, būdavo ir tebėra daugiau negu šimtas. Džiugiausia, kad čia jie pereina iš klasės į klasę ir pagaliau gauna brandos atestatus. Šią mokyklą, jos valančiųkus dažnai aplankydavo vienas Blaiyvstės

Vilkaiviškio vyskupijos valančiųjų sąskrydis Kačerginėje 2005 m. Su vainiku – kun. Antanas Mickevičius (dabartinis Vilkaiviškio vyskupijos Blaivystės sąjūdžio pirmininkas). Šalia kairėje – Marijampolės Blaivystės sąjūdžio pirmininkė Regina Jadeikaitė

sąjūdžio aktyvistų ir "Vilnijos" draugijos vadovų, taip pat jau išėjęs Amžinybėn, Juozas Tonkūnas. Jo bendravimo pavyzdys prisimintinas visiems BS aktyvistams.

Dar Vilniaus rajone, prie pat sostinės pakraščio, valančiųjų yra Pagirių gimnazijos Vaidotų pradinio ugdymo skyriuje. Valančiųjų vadovauja mokytoja Bronė Ušackienė. Kad valančiųjų ten atsirastų, daug pastangų padėjo vilnietis BS aktyvistas Petras Sakalauskas.

Lietuvos pietuose yra kurortinis miestas Druskininkai. Saulius Gražys mieste blaivystės platinimo veiklą pradėjo, kviesdamas pasirašyti pasižadėjimus nevirtoti svaigalų ir nerūkyti ir suaugusius, ir moksleivius. Taip įsikūrė Druskininkų BS skyrius. Mieste yra ne viena vidurinė mokykla. Mokytojos Vidos Šuliauskienės dėka valančiųjų kuopelės buvo įsteigtos keturiose mokyklose. Pvz., jos vadovaujama "Saulės" pagrindinėje mokykloje valančiųjų 2007 - 2008 m. m. buvo 309, "Ryto" gimnazijoje – 143. Deja, peritais mokslo metais ji buvo priversta išeiti į pensiją; vadovybė nesutiko, kad V. Šuliauskienė bent valančiųjų vadovautų toliau. O naujų vadovų neatsirado. Gi "Senamiesčio" vidurinė mokykla, turėjusi daugiau kaip 60 valančiųjų, buvo uždaryta. Liko virš šimto valančiųjų, vadovaujama tikybos mokytojos Rimos Galdauskaitės, "Atgimimo" vidurinėje mokykloje. Kyla klausimas, ar nereikėtų paliktus mokyklose be vadovų bent jau sąmoningiausių valančiųjų burti už mokyklos ribų. O gal mokyklose vadovo vaidmens galėtų imtis ir kas nors iš vyresnių, aktyvesnių valančiųjų kad ir ne taip aktyviai veikiant, bet jaučiant valančiųjų savigarbą, tarpusavio vienybę.

Labai energingai ėmėsi blaivystės platinimo pedagogai ir dvasininkai Vilkaiviškio vyskupijoje. Blaivystę palaikė ir palaiko Vilkaiviškio vyskupai, ir tuometinis vyskupas Juozas Žemaitis MIC (dabar – emeritas), ir dabartinis vyskupijos ganytojas Rimantas Norvila. Teigiama, kad šioje vyskupijoje Valančiųjų sąjūdis prasidėjo 1997 m., o oficialiai įregistruotas 2000 m. Po metų kuopelės veikė Alytuje, Antanave, Bagotojoje, Balbieriškyje, Igliaukoje, Kazlų ir Ažuolų Rūdose, Leipalingyje, Liucinave, Marijampolėje, Meškučiuose,

Mirolave, Pakuonyje, Prienuose, Sintautuose, Šakiuose, Vilkaviškyje, Vištytyje. Vėliau kai kuriose iš čia paminėtų vietų, matyt, daugiausia dėl panašių priežasčių kaip ir sostinėje, valančiukai išnyko.

Marijampolės savivaldybėje valančių kuopelės buvo įkurtos ne vienoje mokykloje. Ilgą laiką valančiukams vadovauja, pasiaukojamai dirba Regina Jadeikaitė, Nijolė Puodžiūnienė, Renata Gecevičienė. Yra ir naujų valančių vadovų. Seniai valančiukais rūpinasi mokytoja Benita Balčiūnaitytė Antanavo (Kazlų Rūdos savivaldybė) pagrindinėje mokykloje.

Didelis procentas moksleivių tampa valančiukais Leipalingio mokykloje (Druskininkų savivaldybė). Čia daug nuveikė vietos klebonas kun. Jonas Alesius, dabar dirbantis Kapčiamiestyje (Lazdijų raj.). Jis ir naujoje vietoje spėjo pasižymėti. Čia mokykloje tuoj atsirado nemaža valančių kuopa (buvusi vadovė mokytoja Jacinta Goberienė, dabar – mokytoja Danutė Grabauskienė).

2008 m. pavasarį net 146 valančių kaklaraiščiai iškilmingai buvo užrišti Šventėžerio (Lazdijų raj.) bažnyčioje vietos vidurinės mokyklos moksleiviams. (Vadovė buvo jau minėta mokytoja J. Goberienė). Mokyklos vadovas istorikas Antanas Čiurlionis palaiko blaivų gyvenimo būdą. Dabar valančiukams vadovauja mokytoja Ina Ribinskaitė. Iš jos pasakojimo supratau, kad dalis tokio gausaus būrio valančių yra aktyvesni ir lanko valančių būrelį, o kita dalis, matyt, yra pasyvesnė, bet vistiek, pasižadėjusi iki baigimo mokyklos negerti ir nerūkyti, tų įžadų turi laikytis. Gražu, kad Lazdijų rajone atsirado nauja mokykla, Stėbulių pagrindinė, kurioje 47 valančių kuopą subūrė mokyklos direktorė Vilija Padimanskienė.

Visur yra gražių vietų. Bet dėkingoje vietoje prie ežero Vilkaviškio rajono pakraštyje yra Vištyčio miestelis. Mokykloje valančius įkūrė ir ilgoką laiką jiems vadovavo energingas idealistas mokytojas Vitalius Gaidys, vadovavęs ir jauniems šauliams. Dabar, išėjęs į pensiją, vadovavimą valančiukams perdavė mokytojai Karolinai Bradūnienei. Vasarą prie Vištyčio ežero stovyklauja Vilkaviškio vyskupijos valančiukai. V. Gaidys visada globodavo ne tik savus, bet ir atvažiuosius į stovyklą iš kitų mokyklų. Šakių rajone veikia valančiukai Sintautų pagrindinėje mokykloje (valančių vadovė - Irmanta Bakienė).

Džukijos centru laikomas Alytus. Jame šiuo metu žinomos keturios mokyklos, kuriose buvo ar tebėra valančių kuopelės. BS centras labiausiai jaučia pulsą Panemunės vidurinėje mokykloje, kurioje direktorės pavadojo Silvija Peštenienė yra Lietuvos blaivybės draugijos „Baltų ainiai“ kuopos įkūrėja ir vadovė. Bet ji taip pat globoja ir šios mokyklos žemesnėse klasėse esančius valančius, vadovaujamus mokytojos Redos Savulionienės. A. Ramanausko - Vanago vidurinėje mokykloje valančiukams vadovavo mokytoja Irena Motuzienė, dabar – Santa Marcinkevičiūtė. Valančiukai taip pat veikė Džukijos vidurinėje mokykloje (vadovė - Giedra Baliulevičienė), bet praėjusiųjų mokslo metų neformalaus ugdymo planuose radau tik kudirkaičius ir maironiačius, o valančių nebebuvo. Šv. Benedikto gimnazijoje valančiukams vadovavo mokytoja Valė Pisaravičienė, dabar – Rita Mizgirdienė.

Vilkaviškio vyskupijos mastu prie blaivystės veiklos aktyviai prisidėjo, būdami dvasios vadais, kun. Ignas Plioraitis, dabartinis Vilkaviškio vyskupijos Vyskupo M. Valančiaus blaivystės sąjūdžio pirmininkas kun. Antanas Mickevičius.

Kaunas – antras savo dydžiu po Vilniaus Lietuvoje miestas, turintis didelių ambicijų. Kaip minėjau, Kaune atsirado viena iš pirmųjų valančių kuopelių. Gražinos Germanienės valančių būrelis šiek tiek paveikęs nuslopo, nes kai kam nepatiko vadovės praeitis ar atrodė įtartina ideologinė kryptis. Bet atsirado mieste kitos valančių kuopelės: Dainavos vidurinėje mokykloje (valančių vadovė Jolanta Urbonienė), J. Grušo vidurinėje mokykloje (vadovė – Galina Galskienė), Kovo 11-osios vid. mokykloje (vadovė – s. V. Steniulytė). Tuo laiku BS Kauno skyriui vadovavo karštas blaivystės palaikytojas kun. Algimantas Keina, klebonavęs Karmelitų parapijoje. Jį iškelus kitur, Kaune nebesijautė Blaivystės sąjūdžio veiklos, palengva išnyko ir valančiukai. Tik 2007 – 2008 m. m. jau „Žiburio“ vid. mokykloje A. Šančiuose mokytoja Jolanta Lenkauskienė, remiama mokyklos vadovybės, subūrė valančių būrelį.

Dar pereito šimtmečio pabaigoje Kėdainių rajone labai energingai veikė Valančių sąjūdis. Vienu metu

10 Kėdainių skyriaus valančiųjų laikraštis, 2000 m.

valančiųkai buvo net dvylikoje rajonų mokyklų. Kėdainiuose veikė ir BS skyrius, vadovaujamas gydytojo Klemenso Rimo. Skyriaus valdybos sekretore dirbo Otilija Rasiliauskienė, kuri labai rūpinosi valančiųjų kuopelių augimu rajono mokyklose. Net buvo leidžiamas laikraštėlis "Sargybėlė", prisimenant tarpukario laikotarpiu Lietuvių katalikų blaivybės draugijos leidžiamą laikraštį suaugusiems blaivininkams – "Sargybą". Deja, pasiekusi solidaus amžiaus, ji turėjo tų pareigų atsisakyti. Be to, prasidėjo mokyklų stambinimas. Todėl valančiųjų kuopa liko tik Akademijos vidurinėje mokykloje (valančiųjų įkūrėja ir ikišiolinė vadovė - tikybos mokytoja Raimonda Prascienienė) ir Dotnuvos pagrindinėje mokykloje (valančiųkais labai rūpinasi mokyklos direktorius Rimantas Urbonavičius). Pastaroji kuopa artimai bendrauja su Lietuvos sveikuolių sąjunga, kas, žinoma, irgi sveikintinas dalykas. Džiugu, kad jau kelis metus valančiųjų būrelis veikia Jonavos rajono Bukonių pagrindinėje mokykloje, kur jam vadovauja Svetlana Vorobjova.

Panevėžio vyskupijoje buvo trys vietos, kur valančiųkai veikė – tai Panevėžio 9-oji vidurinė mokykla (vadovavo Marija Lašauskienė), Biržų rajono Juostavičių pradinė mokykla (valančiųkais rūpinosi pati mokyklos vedėja Aldona Šaknienė) ir Biržų "Aušros" vidurinė mokykla (iki šiol vadovauja tikybos mokytoja Nijolė Baliutavičienė). Deja, dabar valančiųkai yra tik pastarojoje mokykloje

(pernai gražiai atšventė savo veiklos 15–os metų sukaktį); pirmojoje valančiųkai išnyko, kai mokytoja išėjo į pensiją, o antroji mokykla buvo likviduota.

Kaišiadorių vyskupijoje valančiųkai buvo Alytaus rajono Ryliškių pagrindinėje mokykloje (paskutiniu metu vadovavo mokytoja A. Gališauskienė), Makniūnų vidurinėje mokykloje (abiejose valančiųkams pradžią davė mokytoja Bronislova Tamulyrienė, būrusi ir Alytaus valančiųkus) bei Butrimonių vidurinėje mokykloje (vadovė buvo mokytoja N. Karkauskaitė). Dabar Ryliškių pagrindinė mokykla yra panaikinta, o likusiose valančiųjų irgi nebėra. Tik visi neseniai atėjo netikėta žinia, kad Butrimonių pašonėje – Eičiūnų kaime veikli moteris Audronė Anušauskienė subūrė suaugusiųjų BS grupę ir keturių valančiųjų grandį.

Straipsnio pradžioje užsiminiau apie Skuodo rajone esančio Mosėdžio miestelio valančiųkus. Jau prasidėjus Atgimimui, 1989 m. Mažeikių klebonas ir dekanas kun. Jonas Gedvila pakvietė savo parapijiečius rašyti į blaivybės knygą. Ten atsikėlęs gyventi Valis Viršila buvo paskirtas parapijos BS skyriaus pirmininku. Aplinkybėms susiklosčius, V. Viršila grįžo į savo gimtąjį Skuodo rajoną. Čia jis 1995 m., palaikant tuometiniam Skuodo dekanui kun. Stanislovui Anužiu, subūrė didelį būrį jaunimo ir vyresnio amžiaus žmonių į Skuodo

dekanato Vyskupo M. Valančiaus blaivybės broliją, kiekvienoje parapijoje su savo vienminčiais rinkdamas pasižadėjimus nevartoti svaigalų ir nerūkyti. Ši brolija tapo Skuodo dekanato Blaivystės sąjūdžio skyriumi. Vėliau moksleiviai dar organizuočiau būrėsi jau ne prie parapijų bažnyčių, o mokyklose. Jose gal yra tinkamesnės sąlygos ugdyti moksleivius jaunaisiais blaivininkais. Taip valančiųjų būreliai atsirado ne tik minėtame Mosėdyje, bet ir Notėnų bei Rukų mokyklose.

Valančiųjų kuopelės išdygo ir kitose Žemaitijos vietose, kaip Plungės Vyskupo M. Valančiaus katalikiškoje mokykloje (globėja – mokyklos direktorė Vida Turskytė), Šilalės rajono Kvédarnos Kazimiero Jauniaus vidurinėje mokykloje (įkūrė Zofija Petruškienė), Akmenės rajono Akmenės gimnazijoje (vadovė – Gražina Undžienė), Tauragės “Aušros” vidurinėje mokykloje (vadovė – Marija Toleikienė), Tauragės rajono Pagramančio pagrindinėje mokykloje (berods, globoja pati mokyklos direktorė Marija Kvederienė). Buvo dar valančiukai to paties rajono Lomių pagrindinėje mokykloje (bet nebeliko, tikriausiai dėl to, kad išvyko į Klaipėdą blaivybės puoselėtojas kun. Alvydas Vaitkevičius), Plungės rajono Alsėdžių vidurinėje mokykloje (išnyko, vadovė išsikėlus kitur).

Šiauliai – nemažas Lietuvos miestas, jaunos vyskupijos centras. Jame veikia BS skyrius, vadovaujamas veiklaus gydytojo Alberto Griganavičiaus. Valančiukai buvo dviejose vietose: Dubijos vidurinėje mokykloje (valančiųjų vadovavo lituanistė Irena Žvinklevičienė) ir prie straipsnio pradžioje minėtos miesto bibliotekos Spindulio filialo. Deja, mokykloje nebedirba minėta mokytoja, nebėra ir valančiųjų.

Tai tiek apie valančiųkus ir jų istoriją. Jeigu reiktų nurodyti valančiųjų tikslų skaičių Lietuvoje, tai nebūtų lengva, nors stengiamasi vesti jų apskaitą. Jų yra apie 2500. Anksčiau valančiųjų buvo priskaičiuojama iki 3 000. Jų galėjo sumažėti ir dėlto, kad apskritai vaikų prieaugis Lietuvoje mažėja. Norisi tikėti, kad dabar valančiųjų ugdymas mokyklose yra aukštesnės kokybės. Dėl apskaitos, tai reikalaujame, kad į BS centrą būtų atsiunčiami atnaujinti valančiųjų sąrašai, bet ne visi vadovai reguliariai tai atlieka. Norinčių būti valančiųkais visada atsirastų (tą mes patyrėme), bet, kaip jau minėjau, trūksta norinčių būti jaunimo vadovais – sulaukę solidaus amžiaus išleidžiami į pensiją, o naujų sunkiai atsiranda. O valančiųjų vadovais ir turėtų būti tik jauni. Gyvenimas vyksta – viener kuopelė dingsta, kitur atsiranda. Todėl ir nėra pastovumo, aiškumo.

Žiūrint teritoriniu atžvilgiu, daugiausia valančiųjų yra Sūduvoje ir Dzūkijoje (Vilkaviškio vyskupijoje), mažiau – Žemaitijoje (Telšių vyskupija), po to eina Vilniaus kraštas (Vilniaus arkivyskupija). Kauno arkivyskupijoje valančiųjų irgi neleistinai mažai – tik pačiame Kaune, Jonavos ir Kėdainių rajonuose. Labai mažai yra mokyklų su valančiųkais Aukštaitijoje. Tai liečia Panevėžio, Kaišiadorių vyskupijas bei Vilniaus arkivyskupijos rytinę dalį. Kodėl nagrinėju padėtį pagal vyskupijas? – Todėl, kad Valančiųjų sąjūdį orientuojame į krikščioniškas, katalikiškas vertybes, taigi visada laukiame dvasininkijos, vyskupijų vadovų palaikymo.

Kaip galima būtų pagausinti jaunųjų blaivininkų skaičių? Kaip jau minėjau, yra vadovų problema. Ją nelengva išspręsti. Tik idealistai ryžtasi jais būti. Matyt, BS aktyvistai neranda galimybių apsilankyti tuose rajonuose, kuriuose nėra nei suaugusiųjų BS skyrių, nei valančiųjų kuopelių. Reikia daugiau susitikimų su visuomene, asmeninių kontaktų su vietos iškilais asmenimis: kunigais, mokytojais, gydytojais, inžinieriais. Būtina ieškoti blaivybei prijauciančių, kurie bent blaivystės spaudą galėtų platinti jaunimo tarpe. Ir tai jau būtų gerai.

Kalbant apie valančiųjų ugdymą, geriausia, kad valančiųjų vadovai patys ieškotų bendravimo su kitų valančiųjų kuopelių vadovais, su jų valančiųkais. Vienos mokyklos valančiukai mieliai bendrautų su kitos mokyklos vienminčiais bendraamžiais sąskrydžiuose, koncertuose, sporto varžybose, stovyklose. Taip kai kur ir daroma. Tačiau jei nėra iniciatyvos iš pačių valančiųjų vadovų, bendrus valančiųjų kuopelių susijėjimus skyriaus ar vietovės zonoje turėtų organizuoti BS skyrių vadovybė. Tai labiau sutelktų valančiųkus, jie labiau pajustų savo vertę.

LIETUVOS VALANČIUKŲ SAJŪDŽIO ĮSTATAI

1. Bendrieji nuostatai

1.1. Lietuvos valančiųjų sąjūdis yra savarankiška Vyskupo Motiejaus Valančiaus Blaivystės sąjūdžio (Blaivystės sąjūdis - BS) dalis, vienijanti mokyklinio amžiaus vaikus ir jaunimą.

1.2. Valančiųjui savo veiklą grindžia BS Valdybos patvirtinta valančiųjų ugdymo programa.

1.3. Valančiųjui skleidžia krikščioniško blaivystės elgesio pavyzdį mokykloje ir kitur bendraamžių aplinkoje.

1.4. Lietuvos valančiųjų centro būstinė yra Vilniuje, Mikalojaus Daukšos vidurinėje mokykloje, Antakalnio g.120.

1.5. Valančiųjui gali naudotis mokyklų, parapijų, organizacijų ir kitų institucijų patalpomis.

2. Valančiųjų tikslai

2.1. Mokyti mylėti Dievą, Tėvynę ir visus žmones, pasiręgti visur ir visada ginti dorovines vertybes.

2.2. Priešintis žalingiems įpročiams - girtavimui, rūkymui, narkotikų ir kitų svaiginamųjų medžiagų vartojimui.

2.3. Puoselėti gražius senolių papročius, ugdyti tautinę savigarbą, priešintis žalingų svetimybų įtakai.

2.4. Ugdytis poreikį dalyvauti religiniame ir visuomenės gyvenime.

2.5. Dalyvauti platinant krikščionišką ir blaivystės spaudą.

3. Nariai, jų teisės ir pareigos

3.1. Valančiųjų sąjūdžio narys gali būti mokyklinio amžiaus vaikas ar jaunuolis, pasižadėjęs nevertoti svaigalų, rūkalų, narkotikų, įsipareigojęs laikytis įstatų ir dalyvauti valančiųjų ugdymo programose. Sąjūdžio dalyviui užpildžius kortelę, jis įrašomas į narių sąrašą. Sąrašus tvarko valančiųjų vadovai.

3.2. Valančiųjui turi laikytis sąjūdžio įstatų, vykdyti vadovų pavedimus ir nurodymus.

3.3. Valančiųjui, raštu ar sueigoje žodžiu pareiškęs norą išstoti iš sąjūdžio, išbraukiamas iš narių sąrašo.

4. Organizacinė struktūra ir valdymas

4.1. Mažiausias valančiųjų sąjūdžio padalinys yra grandis, kurią sudaro 3-10 narių. Kelios grandys, iš viso iki 30 narių, sudaro būrį. Grandys ir būriai (jų skaičius neribojamas) jungiasi į kuopas.

4.2. Grandis išsirenka savo seniūną grandininką ir jo pavaduotoją. Būrys - seniūną būrininką, jo pavaduotoją, vėliavnešį, vėliavos sargybinius ir, esant reikalui, išdininką. Kuopa - seniūną kuopininką, jo pavaduotoją, vėliavnešį, vėliavos sargybinius ir išdininką. Kuopos vadovybę renka jos padalinių atstovų sueiga.

4.3. Valančiųjų sąjūdžio padalinių ūkinės ir finansinės veiklos reviziją atlieka BS vietos valdybos išdininkas.

4.4. Valančiųjų padalinius globoja ir jiems vadovauja BS vietos valdybos paskirtas vadovas (globotojas), pasitaręs su vietos švietimo įstaigos vadovybe.

4.5. Valančiųjų ugdymo veiklai stiprinti BS vietos valdybos organizuoja visuomenines atstovų kolegijas, veikiančias pagal savo reglamentą.

4.6. Kasmet kviečiami respublikiniai valančiųjų delegatų, vadovų, globotojų sąskrydžiai. Jie BS Valdybos teikimu metams išrenka vyriausiąjį valančiųjų vadą, veikiančią pagal Valdybos patvirtintą reglamentą.

4.7. Vyriausiasis valančiųjų vadas atstovauja Lietuvos valančiųjų judėjimui šalies institucijose.

5. Lėšos

5.1. Valančiųjų lėšas sudaro tėvų ir kitų fizinių asmenų, organizacijų, paramos ir labdaros fondų, valstybinių bei savivaldos institucijų ir kitų rėmėjų dotacijos bei valančiųjų pajamos, gautos iš jų veiklos pagal sutartis.

5.2. Lėšos naudojamos valančiųjų ugdymo programoms, leidybai, ekskursijoms, vasaros stovykloms, konkursams, pašto išlaidoms, patalpų eksploatavimui ir kitai veiklai.

5.3. Lėšas iki 100 Lt gali saugoti valančiųjų padalinių vadovai ir globotojai. Didesnės sumos laikomos BS vietos valdybų sąskaitose banke, atitinkamai jas fiksuojant. Už panaudotas lėšas atsiskaitoma BS valdyboms.

6. Teisinė padėtis

6.1. Valančiųjų sąjūdžio įstatus, ugdymo programą tvirtina BS Valdyba.

6.2. Valančiųjų padalinius registruoja BS vietos valdybos, kurios apie tai informuoja BS Valdybą.

6.3. Valančiųjai turi savo vėliavą, ženklelį, emblemą, aprangą ir kitą atributiką. Ji gaminama pagal BS Valdybos patvirtintus pavyzdžius.

7. Veiklos nutraukimas

7.1. Valančiųjų padaliniai savo veiklą gali nutraukti narių, vadovų ir globotojų susirinkimo nutarimu, jei už tai balsuoja 2/3 padalinio narių. Likęs padalinio turtas perduodamas BS vietos valdybai.

DISKUSIJA DĖL VALANČIUKŲ SĄJŪDŽIO ATEITIES

Vytautas Uogelė

2010 metų gegužės 8 d. antrą kartą Marijampolėje buvo susirinkusi grupė žmonių, norinčių tobulinti Valančiųjų sąjūdžio (VS) organizaciją, kad ji nekluptų vyresniųjų klasių prieigose ir pasiektų abiturientų gretas bei gausintų blaivių studentų ir kitų jaunuolių skaičių. Pirmas tokiu tikslu pasitarimas buvo 2009 metų pradžioje.

Šiuo pasakojimu autorius nenori kategoriškai primesti kokią savo ar kitų nuomonę, o tik parodyti, kaip mąstoma, norint tobulinti dabartinio Valančiųjų sąjūdžio veiklą.

Pasitarimo grupės pagrindą sudarė Vilkaviškio vyskupijos Valančiųjų vadovai, daugiausia iš Marijampolės savivaldybės teritorijos, nors buvo viena valančiųjų vadovė ir iš Alytaus.

Buvo svarstoma, kokios galėtų būti amžiaus grupės ir kaip jos galėtų vadintis. Pasiūlymai buvo štai tokie: I gr. 7 – 12 metų, II gr. 12 – 14 metų, III gr. 14 - 17 metų ir IV gr. 17 – 19 metų.

Liudvinavo K. Borutos vidurinės mokyklos valančiųjų vadovė Renata Gecevičienė pateikė 54 mokinių apklausoje pateiktus pasiūlymus dėl grupių pavadinimų (buvo daugiau, išrinkau tinkamiausius):

I gr. – drugeliai, voveriukai, ažuoliukai, pelėdžiukai, mini valančiųjai, spinduliukai, jaunučiai.

II gr.: katės lapės, jaunieji valančiųjai, gandrai, midi ar vyresnieji valančiųjai, želmanėliai, paparčiai, bičiuliai.

III gr.: vyresnieji bebrai, delfinai, ažuolai, vyresnieji ar maxi valančiųjai, sakalai, vyresnėliai, jaunuoliai.

IV gr.: banginiai, uosiai, suaugėliai, patarėjai, sakalai, valančinkai, vedliai, ažuolai, senjorai.

R. Gecevičienė taip pat pateikė metodines rekomendacijas darbui su valančiųkais. Projekte numatytas himnas, vėliavėlė ir malda - bendri visiems; siūloma apranga (marškinėliai, kelnės, sijonas, kepurėlė, kaklaraištis) pagal amžiaus grupes; ženkleliai skiriami pagal nuopelnus. Pateiktas pasiūlymas įteikinti ženklelius pagal pakopas, pagal valančiųjų žinių, nuopelnų lygį: bronzinius, sidabrinčius, auksinius arba su skaičiais atitinkamai – 1, 2, 3.

A. Adomynas valančiųjų amžiaus grupėms siūlė tokius pavadinimus: I gr. – valančiųjai pabiručiai, II gr. – valančiųjai jaunėliai, III gr. – valančiųjai bičiuliai (bičiai), IV gr. – valančiųjai didžiūnai. Dar kitas jo variantas atitinkamai: jaunučiai, jaunėliai, jaunuoliai, vedliai (vyčiai). Taip pat buvo akcentuota, kad Valančiųjų sąjūdis šiuo metu „nėra organizacija nacionaliniame lygyje“, nes neturi atskiros vadovybės (Vyskupo M. Valančiaus blaivystės sąjūdžio pirmininkas, valdyba, jos pirmininkas vadovauja ir pačiam „Valančiųjų sąjūdžiui“. Gal dėl tos priežasties Jaunimo reikalų departamentas prie Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo

ministerijos labai nenoriai skiria lėšas VS konkursiniams projektams. A. Adomyno nuomone, VS galėtų veikti arba visiškai savarankiškai, arba kaip BS filialas, turėdamas savo vadovybę.

Tarp pasiūlymų dėl organizacijos vystymo buvo ir pasiūlymai organizuoti teritorines savivaldybių, vyskupijų ar regionų Valančių tarybas. Tuo išvardintu teritoriniu pagrindu būtų rengiami Valančių sąskrydžiai, Lietuvos mastu – sąskrydžiai (suvaziavimai). Galėtų būti ir Lietuvos VS (LVS) taryba ir jos valdyba ar prezidiumas, Vyriausiojo valančiuo pareigybė. Svarstyta, kad LVS centras galėtų būti nebūtinai Vilniuje; galimas ir Kauno variantas.

Siūloma įvairinti valančių aprangą. Kiekvienai amžiaus grupei reiktų skirtingos spalvos kepuraitės, marškinių, kaklaraiščio ar juostelės. Pvz., kaklaraištis ar juostelė I amžiaus grupės būtų geltonos spalvos, II gr. – žalios, III gr. – raudonos, IV gr. – lietuviška trispalvė. Pagalvoti apie simbolius ant rankovių ar krūtinės.

Straipsnio autoriaus nuomone, reiktų palikti grupavimą, kaip numatyta ligšiolinėje Valančių ugdymo programoje „Ir eiti Lietuvos keliu“, t. y. 3 grupes: I grupę, sudarytą iš 7 – 11 m. amžiaus (I – IV kl.) moksleivių, galbūt pavadinant jaunaisiais valančiais, II gr. – 12 – 15 m. (V – VII kl.), vadinant valančiais ir III gr. – 16 – 19 m. (VIII – XII kl.), vadinant jaunavalančiais. Apibendrintas dabartinių Valančių sąjūdžio pavadinimas galėtų būti, pvz., M. Valančiaus ainiai, M. Valančiaus ažuolynas ar M. Valančiaus ažuolai (ažuolės). Pagal šį siūlymą, mokykloje iki šešiolikametystės turėtų būti tik dvi valančių pagal amžių grupės – smulkiau nereiktų skaidyti, o gavę pasą šešiolikamečiai jau turėtų būti trečioje, vyriausioje grupėje. Įgiję vidurinį išsilavinimą turėtų organizuotis į atskirus BS studentų ar apskritai jaunimo padalinius (filialus) – irgi su savo vadovybe.

Nemažos dalies vyresniųjų kolegų nuomone, dabartinis „Valančių“ mažiškas pavadinimas nebėra mielas tampantiems jaunuoliams moksleiviams, ir todėl reiktų vyresniems dabartiniams valančiams naujo, suaugesnio vardo. Todėl vienas iš svarbių dabartinio Valančių sąjūdžio reformos klausimų ir būtų pačios organizacijos ar jos vyriausio amžiaus grupės pavadinimo klausimas, kartu tobulinant ir jos vidinę struktūrą bei kitus dalykus.

BLAIVYSTĖS SĄJŪDŽIO LAIKRAŠTIS „VALANČIUKŲ AIDAS“

Keičiantis laikmečiui, keičiasi ir Blaivystės sąjūdžio leidiniai. Prieš mažiau negu dvi dešimtis metų, visa spauda buvo popieriuje, tačiau vis labiau plečiantis elektroninėms technologijoms, atsiranda naujų iššūkių „Valančių aido“ rengėjams bei leidėjams. Todėl neatsitiktinai „Valančių aidas“ išgyvena reikšmingų pasikeitimų laikotarpį. Keitėsi vyriausiasis redaktorius ir šiuo metu juo yra Jolita Malinauskaitė. „Valančių aidas“ jau ne tik jauniesiems valančiams skirtas leidinys, kuriame pramaišui buvo skiriama medžiagos ir suaugusiems. Dabar jį papildė įdėklas vyresnio amžiaus žmonėms – valančinkams, valančių tėveliams ir kitiems. Čia aptariami su blaivybe susiję įvykiai Lietuvoje, pateikiamos kitos sveikos gyvensenos aktualijos. „Valančių aidas“ jau dabar galima skaityti elektroniniame formate adresu www.valanciuikai.lt, o ateityje šis laikraštis taps interaktyvesniu ir jį bus galima rasti atnaujintoje Blaivystės sąjūdžio ir Valančių svetainėje www.blaivus.lt.

Laikrastis platinamas nemokamai. Leidžiamas vykstant Lietuvos blaivybės fondo paprojektui „Blaivi kartą“ veiklą Nr. 13 (sutarčios NR. 2004-LT0008-NVO-1EEE-NOR-02-033), finansuojama pagal Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų subsidijų schemą.

NAUJI METAI - NAUJI RATAI!

Nuotr. G.M. Sulskio asmeninio archyvo

Nuotraukoje Vyskupo M. Valančiaus blaivystės sąjūdis Vilniaus skyriaus Vaidybos narys Mantas Sulskis

ŠIAME NUMERYJE:

- „Valančiųkų aidą“ sveičias - Lietuvos moksleivių sąjungos prezidentas Gabrielius Satkauskas
- Studentų skiltis: Jaunimas Lietuvoje gyvena blaiviau negu Olandijoje
- Sveikiname konkurso nugalėtojus!
- Džiaukimės, kad jis buvo...
- Apie Nacionalinės tabako ir alkoholio kontrolės koalicijos metinį suvažiavimą
- Tarptautinis blaivybės judėjimas

2010-UJŲ ŠVENTES ŠVEIKIME BLAIVIAU PROTŲ IR ATVIDA ŠIRDIMI

Vyskupo M. Valančiaus blaivystės sąjūdis pirmininkas,
Nacionalinės tabako ir alkoholio kontrolės koalicijos
prezidentas doc. dr. Aurelijus Veryga

Turbūt sunku būtų prisiminti metus, kad švenčių laukimo netemdytų įvairūs sunkumai ir rūpesčiai. Ne išimtis ir šie metai. Nelengva susikaupti nuolatiniame šurmulyje, kuriame labiausiai girdimos kalbos apie ekonominius nepreteklius ir sunkmetį. Kiekvieną bent kiek sąmoningesnį žmogų kamuoją mintys apie žmogaus išniekintą gamtą ir apie tai, kokį pasaulį paliksime savo vaikams.

Natūralu, kad bet kokį skausmingesnį sąmonės blyksnį ar sąžinės balsą stengiamės užgesinti, kad jis nekeltų mums nepatogumų, neverstų jaustis kaltais dėl to, kas vyksta aplinkui. Mūsų vidine sumaštimi naudojasi visi, kurie netingi. Televizijos pilnos niekučių be turinio, parduotuvės skelbia akcijas ir išpardavimus, ir net ekonomikos sunkmetis nesumažina prekybos centrų lankytojų srauto, nes nenupirkę materialios dovanos savo draugams bei artimiesiems jaučiamės kalti ir neįsaverčiai. O ar ne tokį jausmą mums ir siekia įpiršti švenčių „karštinės“ rezisieriai, su tokia išmone užplindami visa aplinką mažavertėmis materialinėmis smulkmenomis. Jau nebūna švenčių, kurioms atėjus negaletumėte gauti didelių nuolaidų alkoholiui, be kurio Lietuvoje jau nebeįsivaizduojamos ir religinės šventės.

J. Malinauskaitės nuotr.

NAUJOJI VYSKUPO MOTIEJAUS VALANČIAUS BLAIVYSTĖS SĄJŪDŽIO INTERNETO SVETAINĖ

Jau niekas neabejoja dėl to, kad internetas tapo puikia informacijos keitimosi ir bendravimo vieta, kuri labai palengvino organizacijų veiklą, jų galimybę bendrauti su organizacijos nariais bei informuoti apie savo veiklą likusią visuomenę. Todėl ir Blaivystės sąjūdis, naudodamasis Lietuvos blaivybės fondo vykdomo projekto, finansuojamo iš Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų subsidijų sudarytomis galimybėmis, atnaujino savo svetainę www.blaivus.lt, kurioje nuo šiol bus galima ne tik skaityti su blaivyste susijusias naujienas, bet ir dalyvauti diskusijų forume, siųsti informaciją bei reportažus iš regionų, rasti informaciją ne tik apie Blaivystės sąjūdį, bet ir jaunųjų valančiųkų veiklą. Svetainė jus pasitiks nauju, interaktyviu dizainu bei išplėstomis galimybėmis, kuriomis, labai tikimės, pasinaudos visi Blaivystės sąjūdžio nariai bei planuojantys jais tapti ar tiesiog besidomintys mūsų veikla.

APIE ALKOHOLĮ IR SVEIKATĄ**Ar alkoholis gali būti vaistas?****Doc. dr. Aurelijus Veryga**

Alkoholis yra psichiką veikianti medžiaga, vartotojui galinti sukelti priklausomybės ligą, kuri tarptautinėje ligų klasifikacijoje vadinama „Psichikos ir elgesio sutrikimai, vartojant alkoholį“. Per ilgą alkoholio vartojimo istoriją žmonės susikūrė daugybę mitų apie alkoholio vartojimą medicinos tikslais ar norint pagerinti savo savijautą. Tokių mitų pavyzdžių galima rasti daug. Pavyzdžiui, alkoholį rekomenduojama vartoti sušalus, kad greičiau sušiltume; alkoholį patariama vartoti išeminės širdies ligos profilaktikai; alus įvardinamas kaip vitaminų ir mikroelementų šaltinis, nėščiosioms patariama vartoti nedidelį alkoholio kiekį gimdos raumenų atpalaidavimui ir t.t. Teigiama, kad viduramžiais alkoholiniais gėrimais būdavo gydoma inkstų akmenligė.

Alkoholio vartojimą medicinos tikslais aprašė net keli seniausi gydytojai.

Jei alkoholio naudojimas medicinos tikslais būtų įrodytas kaip efektyvus, jis ir būtų naudojamas medicinoje kaip pigus ir efektyvus vaistas. Deja, taip nėra. Ir galima pateikti keletą konkrečių pavyzdžių, paneigiančių labai populiarius mitus. Šildytis alkoholiu sušalus yra labai pavojinga, nes, išsiplėtus odos kraujagyslėms, žmogaus organizmas netenka šilumos ir rizika sušalti dar labiau padidėja, o šilumos pojūtis yra labai apgaulingas. Teigiama, kad vartojantieji didelius kiekius alkoholio neserga išemine širdies liga ir kad jų kraujagyslės visada būna švarios. Tai taip pat yra mitas, nes didelius alaus kiekius suvartojantiems žmonėms mirtino širdies infarkto rizika padidėja net 6,5 karto. Virš 2,4 karto išauga ir kitų širdies bei kraujagyslių ligų rizika, nes alkoholio vartojimas didina arterinės hipertenzijos riziką, taip didindamas hemoraginio insulto (kraujo išsiliejimo į smegenis) riziką.

Manantiems, kad alus gerina apetitą ir palengvina virškinimą, todėl jo ragauti neretai duodama net vaikams, belieka priminti, kad apetitą ir virškinimą skatina kartumynai, kurių sėkmingai galima rasti vaistinių žolelių nuoviruose, kur nebus vaikams pavojingo alkoholio.

Alkoholis (taip pat ir alus) negali būti laikomas ir vitaminų bei mikroelementų šaltiniu, nes, skatindamas šlapimo išsiskyrimą, jis pirmiausia ir sutrikdo elektrolitų pusiausvyrą organizme. O raudoname vyne randamų antioksidantų, kurie padeda apsisaugoti nuo širdies ligų, netgi daugiau galima rasti raudonųjų vynuogių sultyse, kuriose nėra alkoholio bei rizikos, kad bus pažeistos kepenys ar centrinė nervų sistema. Iki šiol kai kurie akušeriai ginekologai pataria nėščiosioms gimdos tonuso sumažinimui gerti konjaką. Belieka priminti, kad tokie kiekiai, kuriuos vartoja nėščiosios (po šaukštą ar pan.) negali atpalaiduoti gimdos raumenų, nes gimdos raumeninis sluoksnis sudarytas iš lygiųjų raumenų, kurie, veikiant alkoholiui, atsipalaiduoja lėčiau negu

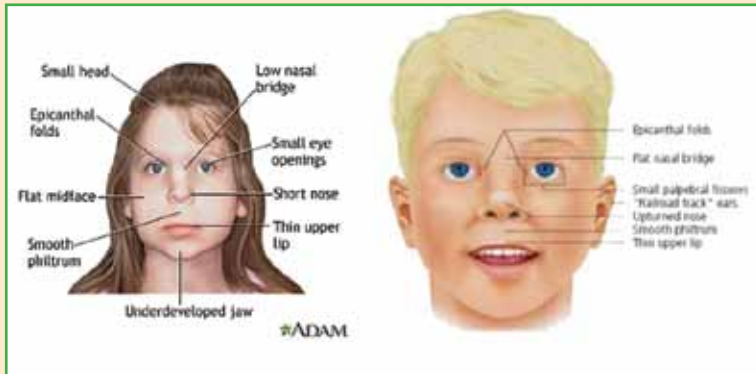

skersaruožiai. Paprastai kalbant, norint, kad dėl alkoholio atsipalaiduotų gimda reikia didelių kiekių alkoholio ir šiuo atveju alkoholio poveikis yra labiau psichologinis negu fiziologinis. Tuo tarpu net nedidelis kiekis alkoholio per placenta patenka į vaiko kraujotaką ir ten gali sukelti įvairius pažeidimus. O teigiantiems, kad alkoholis senovėje buvo naudojamas gydymui, belieka priminti, kad ir operacijos tais laikais būdavo atliekamos be narkozės, o sutrikus psichikai, žmogaus galvoje velnio išvargmui būdavo gręžiama skylė. Medicina labai patobulėjo ir nebėra reikalo gydymui naudoti preparatų, kurie žalos duoda daugiau negu naudos. O dėl įvairių žolelių gėrimų, balzamų ir kitų medicininės paskirties produktų pasakytina tai, kad alkoholis ten nėra veiklioji medžiaga, jis naudojamas tik kaip tirpiklis ar konservantas, o ne kaip vaistinis produktas.

VAISIAUS ALKOHOLINIS SINDROMAS (VAS)

Doc.dr. Aurelijus Veryga

Alkoholio vartojimas nėštumo metu yra dažniausia apsigimimų, vystymosi, augimo ir elgesio sutrikimų priežastis. Šis sindromas sukelia vaikui sunkių, nesugrąžinamų pakenkimų. Kiekvienas toks atvejis yra tarsi žmogiškoji tragedija, kurios vis dėl to galima išvengti. Deja, visuomenė vis dar tyli apie VAS ir jau pats laikas keisti tokį požiūrį. Vaisiaus alkoholinis sindromas (arba alkoholinė embriopatija) suprantamas kaip vaikų vystymosi sutrikimas, sukeltas dėl pernelyg didelio ar ilgalaikio alkoholio vartojimo nėštumo metu. Vaikai, gimę su vaisiaus alkoholiniu sindromu, pasižymi tam tikrais specifiniais bruožais:

- maža galvos apimtimi (mikrocefalija);
- raukšlėmis akių kampučiuose;
- siauru akių plyšiu;
- žema nosies nugarėle;
- trumpa, plokščia nosimi;
- plona viršutine lūpa;
- trumpu lataku (filtru) tarp viršutinės lūpos ir nosies;
- sulėtėjusiu augimu ir per mažu svoriu.

Daugelyje atvejų pasitaiko tik maži nukrypimai nuo normalaus vystymosi spektro. Tai galioja taip pat ir elgesio savybėms bei uždelstam psichiniam vystymuisi:

- hiperaktyvumas;
- nesugebėjimas sukaupti dėmesį;
- mokymosi sunkumai;
- sutrikusi smulkioji motorika;
- nesugebėjimas prisitaikyti prie naujų sąlygų;
- kalbos sutrikimai;
- klausos sutrikimai;
- mitybos sutrikimai.

Priklausomai nuo to, kaip mama vartoja alkoholį, yra išskiriamos įvairios alkoholio pakenkimo vaikui formos ir sunkumo laipsniai. Sunkiais atvejais pasitaiko ne tik širdies, lyties organų ar inkstų vystymosi sutrikimų, bet ir smegenų pakenkimų. Diagnozei labai svarbu motinos anamnezė, susijusi su alkoholio vartojimu, nes nėra tokio laboratorinio testo, kuris leistų lengvai nustatyti ar prognozuoti VAS. Alkoholio vartojimą motinos dažniausiai slepia, todėl pakankamai sunku tai išsiaiškinti. Dėl visuomenėje nusistovėjusių normų, moterys priverstos gerti paslapčiomis.

Kaip dažnai pasitaiko VAS?

Iš visų nėštumo metu vartojamų medžiagų alkoholis yra labiausiai paplitęs ir turi didžiausią medicininę reikšmę. Nors VAS yra dažniausiai pasitaikantis sutrikimas, sukeltas piktnaudžiavimu medžiagomis, apie jį vis dar stengiamasi nutylėti. Prancūzijos tyrimų išvados skelbia, kad trys naujagimiai iš tūkstančio yra pakenkti alkoholio. Būsiamam vaikeliui labai svarbu, kad kiekvienoje nėštumo fazėje moteris stipriai mažintų arba geriausiai visai atsisakytų alkoholio vartojimo.

Kiek alkoholio yra per daug?

Nėra tiksliai žinomas išgerto alkoholio kiekis, nuo kurio vystosi vaisiaus sutrikimai, todėl pakankamai sunku nurodyti ribas, kiek suvartoti alkoholio yra rizikinga ir kiek ne. Lemiamą poveikį kūdikiui turi ne tik kasdien išgerto alkoholio kiekis, bet ir skirtinga individuali vaiko ir motinos tolerancija alkoholiui. Jau įrodyta, kad VAS serga tie naujagimiai, kurių motinos nėštumo metu labai stipriai išgerdavo. Taip pat yra pastebėta, kad net reliatyviai maži alkoholio kiekiai (nedaug geriant) sukelia vaisiui minimalius neurologinius pakenkimus. Pagal didžiąsias europietiškas studijas net 120 gramų gryno alkoholio per savaitę turi nepalankių efektų embriono svorio augimui.

Kaip veikia alkoholis dar negimusį vaikelį?

Tyrimais įrodyta, kad riziką sukelia ne tik per konkretų laiką suvartotas alkoholio kiekis, bet ir gėrimo būdas: pvz., moteris, kuri išgeria kasdien po vyno taure, visą savaitę sukelia mažesnę riziką savo būsiamam vaikeliui negu ta, kuri išgeria septynias taures iškart.

Tėvo vaidmuo

Iki šiandien visi tyrimai labiau orientuoti į tai, kokią riziką vaisiui sukelia motinos alkoholio vartojimas. Tačiau daugelis studijų jau įrodė, kad alkoholikų tėvų vaikai dažnai turi intelektualinių gabumų sutrikimų ir dar dažniau yra hiperaktyvūs negu negeriančių tėvų. Šių tyrimų rezultatai patvirtinti, remiantis įvaikinimu, todėl galima teigti, kad kognityvinių funkcijų sutrikimai ir hiperaktyvumas yra ne tik socialinės aplinkos

priežastis. Suprantama, kad tėvo alkoholio vartojimas neveikia vaisiaus taip, kaip mamos maistas per virkštelę. Tačiau bandymai parodė, kad alkoholizuotų vyriškos lyties gyvūnų palikuonys turėjo mažesnes išgyvenimo galimybes ir pasižymėjo sunkesniu brendimu. Taigi tėvo alkoholio vartojimas neveikia vaisiaus tiesiogiai, bet stipriai pablogina sėklos kokybę. Stipriai išgeriantis tėvas dėl deformuotos sėklos savo palikuonis gali paveikti žalojančiai, tačiau apie tai vis dar nutylima ir VAS laikomas kol kas tik moteriškos lyties problema.

Pagalba vaikams, sergantiems VAS

Sergančių VAS vaikų išgyjimas neįmanomas, nors įvairūs sklaidos trūkumai gali būti pašalinami ar sumažinami operaciniu būdu. Nėra tokių vaistų, kurie ištaisytų įvairiapusį vystymosi atsilikimą. Laimei, daugelio organų vystymasis iškart po gimimo nesibaigia. Tai ypatingai reikšminga smegenų brandai. Nors ir nėra gydymo, vystymosi eigoje galima pasiekti nuostabių pagerėjimų.

VAS yra visuomenės, o ne tik moterų problema

Jau nuo senų senovės alkoholis yra vyrų gėrimas ir svaiginimosi priemonė. Visose kultūrose, kuriose yra paplitęs alkoholio vartojimas, vyrai geria daugiau nei moterys. Savaime suprantama, kai moterys viešumoje geria per daug, jų alkoholizmas pastebimas daug greičiau negu vyrų. Galiausiai tai priveda prie to, kad moterys slepia išgeriančios dideliais kiekiais ir todėl tik po ilgo laiko tarpo joms suteikiama reikiama pagalba. Dažnai pabrėžiama, kad alkoholinių gėrimų vartojimas tarp moterų išaugo emancipacijos dėka.

VYSKUPO M. VALANČIAUS BLAIVYSTĖS SĄJŪDŽIO (BS) STRUKTŪRŲ TELEFONAI IR ADRESAI VILNIAUS ARKIVYSKUPIJA

Vyskupo M. Valančiaus blaivystės sąjūdžio valdyba – Antakalnio g. 120, Vilnius (oficialus registracijos adresas).

BS pirmininkas – dr. Aurelijus Veryga. Tel. 8 614 05997. N. adr.: Miško g. 16, Išorų km., Užusalių pšt., LT-55328 Jonavos raj., e. pšt. aurelijus.veryga@gmail.com

BS Centro valdyba :

BS pirmininkas dr. Aurelijus Veryga (žiūr. anksčiau);

BS Centro valdybos pirmininkas - Jonas Kvederaitis, (5) 244 3781, 8 614 04463, Bitininkų g. 5 – 10, LT-08310 Vilnius, kvedis@gmail.com.

Kiti valdybos nariai: Eugenijus Čerškus, 8 659 71777, Babruko g. 6, LT-21110 Trakai, eugenijusc@gmail.com;
Gediminas Jakubčionis, Lietuvos blaivybės fondo tarybos pirmininkas, tel.: d. (5) 249 7396, 8 614 04463. D. adr. Jasinskio g. 1/8, LT-01112 Vilnius, jurgis.j@gmail.com;
Juozas Kančys (mirė 2009.08.26);
Antanas Matulas, Lietuvos Respublikos Seimo narys. antanas.matulas@lrs.lt;
Juozas Šaulys. Tel.: d. (5) 234 2378, n. 270 6552, 8 612 73935, Šerkšno g. 11, LT-04126 Vilnius;
Vytautas Turčinavičius. Tel. (5) 234 4987, Tramvajų g. 13 – 11, LT-1322 Vilnius, vytautas.turcinavicius@centras.lt;
Vytautas Uogelė, Valdybos atsakingasis sekretorius, (5) 216 5478.

BS Valdybos adresas (laiškams): V. Uogelei - BS, Vyšnių g. 2/52 – 19, LT-02173 Vilnius. vytautasuogele@yahoo.com.

BS Valdybos finansinių operacijų vykdytojas - Stasys Žvinys, tel.: n. (8 5) 213 4456, 8 631 92555.

BS VILNIAUS SKYRIUS.

Juozas Šaulys, skyriaus valdybos pirmininkas. Tel.: d. (5) 234 2378, n. (5) 270 6552, 8 612 73935, Šerkšno g. 11, LT-04126 Vilnius.

Vilniaus S. Stanevičiaus vidurinė mokykla. S. Stanevičiaus g. 25, LT-07133 Vilnius.

Nijolė Butkuvienė, valančiųjų vadovė, Vilniaus miesto valančiųjų vadė, (5) 2793208, L. Giros g. 74 – 45, LT-06322 Vilnius.

Vilniaus Verkių specialioji mokykla. Regina Šiaučiulienė, valančiųjų vadovė. Tel. (5) 265 2581.

Vilniaus Jono Basanavičiaus vidurinė mokykla.

S. Konarskio g. 27, 03123 Vilnius. Tel. (5) 213 3888. rastine@basanaviciaus.vilnius.lm.lt.

Lina Jurkaitė, valančiųjų vadovė. Tel. 8 645 85770. jurkaite.lina@gmail.com.

Vilniaus raj. Paberžės vidurinė mokykla „Verdenė“. Marija Mažeikienė, valančiųjų vadovė, kuopos įkūrėja.

Tel. 8 600 18145. Vilniaus g. 5, Paberžė, LT-14273 Vilniaus raj.

Vilniaus raj. Pagirių gimnazijos Vaidotų pradinio ugdymo skyrius. Bronė Ušackienė, valančiųjų vadovė.

Tel. (5) 235 2454, 8 671 31535. Šaltinio g. 6 - 43, Vaidotai, LT-14150 Vilniaus raj. busackiene@gmail.com.

Ona Blaškienė, valančiųjų vadovė. Tel. 8 673 3733. Šaltinio g. 6 – 40, LT-14150 Vilniaus raj.

DRUSKININKŲ BS SKYRIUS. Saulius Gražys, valdybos pirmininkas. Tel. (313) 45499, 8 648 18740, n.

adr.: Merkinės g. 7- 32, LT-66264, Druskininkai.

Druskininkų „Atgimimo“ vidurinė mokykla. Rima Galdauskaitė, valančiųjų vadovė. Tel. 8 626 94721,

Ateities g. 14 – 6, LT-66312 Druskininkai. rimgalda@gmail.com.

KAIŠIADORIŲ VYSKUPIJA

Alytaus raj. Butrimonių sen. BS Eičiųjų k. grupė.

Įkūrėja – Audronė Anušauskienė. Tel.(315) 41210, 8 616 81179, ekvjuc@gmail.com.

Eičiųjų k. valančiųjų grandis. Įkūrėja – Audronė Anušauskienė (žiūr. anksčiau).

PANEVĖŽIO VYSKUPIJA

BS PANEVĖŽIO SKYRIUS. Julija Strumskienė, skyriaus pirmininkė, (45) 432 454, Vilniaus g. 17 – 19, LT-35202

Panevėžys.

Biržų „Aušros“ vidurinė mokykla. Nijolė Baliutavičienė, valančiųjų vadovė, 8 600 97203, J. Basanavičiaus g. 61 – 2,

LT-41167 Biržai. nitalis@gmail.com, dziukulis@gmail.com.

KAUNO ARKIVYSKUPIJA

BS KAUNO SKYRIUS. Mons. Lionginas Vaičiulionis, skyr. valdybos pirmininkas. Milikonių g. 18, LT-48276 Kaunas. Tel. 8 686 80529.

Kauno „Žiburio“ vidurinė mokykla. Verkių g. 30 LT-44480 Kaunas.
Jolanta Lenkauskienė, valančiųjų vadovė. Tel. (37) 742 115, 8 675 31572. Žarėnų g. 17 – 26, LT-44487 Kaunas. jolazelvyte@one.lt. Skype 19594 jolanta.

KĖDAINIŲ RAJ. BS SKYRIUS. Klemensas Rimas, skyr. pirmininkas. 8 601 42525. Žemaitės g. 18 – 4, LT- 57192 Kėdainiai.

Kėdainių raj. Akademijos vidurinė mokykla. Raimonda Prascienienė, valančiųjų vadovė. Tel.8 616 43310. Kranto g. 10, Dotnuva, LT-58352 Kėdainių raj. tom23as@yahoo.com.

Kėdainių raj. Dotnuvos pagrindinė mokykla. Dotnuva, LT-58057 Kėdainių raj. Tel.(347) 39166.
Mokyklos direktorius Romas Urbonavičius, Valančiųjų – Sveikuolių kuopelės globėjas. Tel. 8 652 49900. Vilties g. 21, Dotnuva LT-58385 Kėdainių raj. dotnuvospagrindine@gmail.lt.

Jonavos raj. Bukonių pagrindinė mokykla. Tel./fax (349) 497850. Bukonys, LT-55418 Jonavos raj. bukoniumok@is.lt .
Svetlana Vorobjova, valančiųjų vadovė. Tel. 8 639 01710, svorobjova@gmail.com.

VILKAVIŠKIO VYSKUPIJA

VILKAVIŠKIO VYSKUPIJOS VYSKUPO M. VALANČIAUS BLAIVYSTĖS SAJŪDIS. Valdybos pirmininkas – kun. Antanas Mickevičius (Zapyškio ir Ežerėlio parapijų klebonas).Tel. (37) 569 370, 8 686 75823. N. adr.: Vijoklių g. 9a Kačerginė, LT-53446 Kauno raj. mickevicius.antas@gmail.com.

MARIJAMPOLĖS VYSKUPO M. VALANČIAUS BLAIVYSTĖS SAJŪDIS. Valdybos kontora – Bažnyčios g. 42, LT-68309 Marijampolė. blaivyste@super.lt.
Regina Jadeikaitė, valdybos pirmininkė. Mob. tel. 8 699 99164. Draugystės g. 17 – 20, LT- 68243 Marijampolė.

Marijampolės Sūduvos gimnazija. R. Juknevičiaus g. 32, 68208 Marijampolė.
Valančiųjų vadovė – Reda Grinevičienė, tel. 8 652 77509.

Marijampolės sav. Liudvinavo K. Borutos vidurinė mokykla. Renata Gecevičienė, valančiųjų vadovė.
Tel. d. (343) 92845, mob. 8 686 63761. Jaunimo g. 4-8, Baraginė, LT-69491 Marijampolės savivalda. renatagec@gmail.com .

Marijampolės „Ryto“ vidurinė mokykla. Ginta Garbaravičiūtė, valančiųjų vadovė. Tel. 8 618 58750. Kauno g. 113a – 30, LT-68218. Marijampolė. ginta.rytas@gmail.com.

Marijampolės Marijonų vidurinė mokykla. J. Bendoriaus g. 11, 68309 Marijampolė.
Valančiųjų veiklą koordinuoja Marijampolės VMVBS vadovė Regina Jadeikaitė, tel. 8 618 45307.

Marijampolės sav. Gudelių pagrindinė mokykla. Gudeliai, LT-69131 Marijampolės sav. Valančiųų vadovė - Daivutė Simanavičienė. Tel. 8 618 15038. Šlavantos km., Gudelių pašt., LT69134 Marijampolės sav. daivaaljita@gmail.com.

Marijampolės sav. Daukšių pagrindinė mokykla. Daukšiai, LT-69142 Marijampolės sav. Valančiųų vadovė – Laimutė Babinskienė. Tel. 8 611 46111. Vytauto g. 20 – 23, LT-68298 Marijampolė. laimuze@marinet.lt.

Marijampolės sav. Igliaukos A. Matučio vidurinė mokykla. Jurgita Spūdienė, valančiųų vadovė. Tel.8 615 61762. Taikos g. 3, Igliauka, LT-69119 Marijampolės sav., jurgita954@gmail.com.

MARIJAMPOLĖS RAJ., KAZLŲ RŪDOS SAV. KAZLŲ RŪDOS BS SKYRIUS. Išsikėlus Algirdui Jankauskui į Kauną, skyriaus vadovavimas perduotas Vilkaviškio vyskupijos Valančiųų sąjūdžio pirmininkei Dalei Kriščiūnienei. Tel. (343) 26237, 8 699 63160. S. Daukanto g. 28 -25, 69433 Kazlų Rūda. micius@one.lt.

Kazlų Rūdos pradinė mokykla. Tel. (343) 95280. Dalė Kriščiūnienė, valančiųų vadovė. Tel. (343) 26237, 8 689 63160. S. Daukanto g. 28 – 25, Kazlų Rūda, LT-69433 Marijampolės raj.

Kazlų Rūdos specialioji mokykla. Tel. 8 343 95181. Regina Monkeliūnienė, valančiųų vadovė. Tel. 8 616 02921. Basanavičiaus g. 14a – 36, LT-9414 Kazlų Rūda.

Kazlų Rūdos sav. Antanavo pagrindinė mokykla. Tel. (343) 66060. Benita Balčiūnaitytė, valančiųų vadovė. Plioplių km., Antanavo pšt., LT-69366 Marijampolės raj. Mob. tel. 8 612 05562.

Druskininkų sav. Leipalingio pagrindinė mokykla. Tel. 8 313 43373. <leipvmad@post.omnitel.net> M-klos direktorius Asta Černiauskienė. dzuksek@dzukija.alytus.lm.lt. Ramutė Šumskienė, valančiųų globėja Tel. 8 688 80895.

Alytaus Panemunės vidurinė mokykla. Valančiųų vadovė – Reda Samulionienė. Tel.8 685 66163. Kaštonų g. 17 – 1, LT-63311 Alytus. redalike@gmail.com.

Alytaus Dzūkijos vidurinė mokykla. Tel.8 315 75601. Tvirtovės g.7, LT-62116 Alytus. Giedra Baliulevičienė, valančiųų vadovė.

Alytaus A.Ramanausko – Vanago vidurinė mokykla. Tel. (315) 52074. Birutės g. 2, LT-62151 Alytus. Santa Marcinkevičiūtė, valančiųų vadovė. Tel. 8 605 45323. Piliakalnio g. 6b, LT-62252 Alytus. El. p. adr.: Evaldas Jakubavičius e.jakubavicius@gmail.com.

Alytaus Šv. Benedikto gimnazija. Topolių g. 19a, LT-63331 Alytus. Tel. (315) 74919. kg@benediktas.alytus.lm.lt Rita Mizgirdienė, valančiųų vadovė.

ALYTAUS RAJONO MIROSLAVO BS SKYRIUS. Skyriaus valdybos pirmininkė - Zita Reipienė, Miroslavo vidurinės mokyklos direktoriaus pavaduotoja ugdymui. D. tel. (315) 66380. Mokyklos el. pšt.: <miroslavovm@delfi.lt>.

Šakių raj. Sintautų vidurinė mokykla. Tel. (345) 45082. P.Vaičiaičio g. 20, Sintautai, LT-71336 Šakių raj. Irmanta Bakienė, valančių vadovė. Tel. (345) 45034.

Vilkaviškio raj. Vištyčio Petro Kriauciūno vidurinė mokykla. Tel. (342) 63423, 63483. Mokyklos g. 3, Vištytis, 70346 Vilkaviškio raj. "Direktorius" p.kriauciuno@gmail.com.

Valančiųjų įkūrėjas Vitalius Albinas Gaidys. Tel. (342) 63429. A. Juozapavičiaus g. 20, Vištytis, LT-70347 Vilkaviškio raj.

Dabartinė valančiųjų vadovė – Karolina Bradūnienė.

Lazdijų raj. Kapčiamiesčio vidurinė mokykla. kapciamiescio.mokykla@lazdijai.lt.

Danutė Grabauskienė, valančiųjų vadovė. Tel. 8 686 21149.

Lazdijų raj. Šventezerio vidurinė mokykla. Mokyklos direktorius Artūras Čiurlionis. Tel.(318) 44745, 8 684 49484. sventezerio.mok.dir@lazdijai.lt

Valančiųjų vadovė – Ina Ribinskaitė. Tel. 8 624 52260. ina.ribinskaite@gmail.com.

Lazdijų raj. Stebulių pagrindinė mokykla. Stebulių k., Teizų seniūnija. Tel. (318) 54831.

El. p. stebuliaipm@one.lt. Mokyklos direktorė – Vilija Padimanskienė.

TELŠIŲ VYSKUPIJA

SKUODO DEKANATO BLAIVYBĖS BROLIJA (BS SKYRIUS). Skyriaus valdybos pirmininkas Valis Viršila.

Tel. 8 622 99214. Salantų g. 25, Notėnai, LT- 98260 Skuodo raj.

Skuodo raj. Mosėdžio gimnazija. Salantų g. 5, Mosėdis, LT-98271 Skuodo raj. Dir. tel. (440) 76232.

Gimnazijos dir. pav. Virginia Jonkvienė, Valančiųjų vadovė. Tel. (440) 76131, 8 618 18182. msd.savi@delfi.lt.

Skuodo raj. Mosėdžio gimnazijos Rukų pradinio ugdymo skyrius. Tel. 8 440 46265. Mokyklos g. 2, Rukų k., Erslos pašt., LT-98256 Skuodo raj. Valančiųjų vadovė - Renata Vaškienė.

Skuodo raj. Notėnų pagrindinė mokykla. Tel. 8 440 47182. Notės g. 15, Notėnai, LT-98261 Skuodo raj.

Valančiųjų vadovė - Liuda Paulauskaitė.

Šilalės raj. Kvėdarnos Kazimiero Jauniaus vidurinė mokykla. Mokyklos tel. (449) 55415, 8 620 83252. jauniausmok@gmail.com.

PLUNGĖS RAJ. BS SKYRIUS. Adelė Šimkienė, skyriaus valdybos pirmininkė. Tel. 8 606 86082. Babruno km., LT-90109 Plungės pašt. daliute7@yahoo.com. Dvasios vadas br. Saulius Bytautas OFM. Tel. (448) 53245. Vaišvilos g. 2 – 13, LT-90126 Plungė. sauliusbytautas@yahoo.com.

Plungės Vyskupo M. Valančiaus katalikiška pradinė mokykla. Tel. (448) 72522. A. Vaišvilos g. 33a, LT-90136 Plungė.

Mokyklos direktorė Vida Turskytė, valančiųjų vadovė. N. tel. (448) 57731. Pakėrų km. LT- 90106 Plungės pšt. k mokykla@yahoo.com, valanciauspm@plunge.lt.

Akmenės raj. Akmenės gimnazija. Tel.: dir. 8 682 17418, rašt. (425) 44221.akvm@mail.lt.
Gražina Undžienė, valančių vadovė. Tel. 8 682 32671. Stadiono g. 17 – 24, Akmenė, LT-85376 Akmenės raj.

Tauragės raj. Pagramančio pagrindinė mokykla. Pagramantis, LT-73305 Tauragės raj.
direktorius@pagramanciopm.w3.lt.
Valančių vadovė -. Marija Kvederienė. Tel. (446) 46925. Dacijonų km., LT-72365, Tauragė.

Tauragės „Aušros“ vidurinė mokykla. Valančių vadovė - Marija Toleikienė.
Tel. (446) 43934, 8 620 18524. Marijatos@one.lt.

Mažeikių raj. Viekšnių gimnazija. Valančių vadovė - Violeta Gurskienė. Tel. 8 694 94565,
8 601 38709. Darius ir Girėno g. 58, LT-89488 Mažeikių raj. El. pšt. vilezibutenator@gmail.com.
Valančių vadovė - Henrita Kateivienė. Tel. 8 627 23126. Malūno g. 2, LT-89492 Mažeikių raj.

ŠIAULIŲ VYSKUPIJA

ŠIAULIŲ BS SKYRIUS. Gyd. Albertas Griganavičius, skyriaus valdybos pirmininkas.
M.Valančiaus g. 2 – 18, LT-76334 Šiauliai. Tel. n. (41) 4298666, d. (41) 524211. albertas.g@splius.lt.

Šiaulių valančių kuopa „Spindulėlis“ (prie miesto savivaldybės viešosios bibliotekos Spindulio filialo,
Spindulio g. 5, LT-76163 Šiauliai).
Bibliotekininkė Romualda Dovydaitytė, valančių vadovė. Lieporių g. 1 – 55, Šiauliai.
Tel. d. (41) 545013, n. (41) 450108. dovroma@splius.lt.

ISBN 978-9955-848-01-1

9 789955 848011

Išleido I.Šapiro firma **"InSpe"**

Tel/faks. 8(5) 239 59 00

www.inspe.lt

Tiražas 2500 egz.